

แม่กับลูกชายเคเวียร์: บาดแผลกับการแสวงหา “บ้าน” ในนวนิยายภาพเรื่อง *The Magic Fish*¹

อภิสิทธิ์ ตรั่น²

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์การเรียนรู้บาดแผลกับการแสวงหา “บ้าน” ของตัวละครแม่ผู้อพยพจากสงครามเวียดนามและลูกชายเคเวียร์พลัดถิ่นในสหรัฐอเมริกา ผ่านเทพนิยายในนวนิยายภาพเรื่อง *The Magic Fish* ของ Trung Le Nguyen จากการศึกษาพบว่า สายสัมพันธ์ระหว่างตัวละครข้างต้นร้อยรัดกันด้วยบาดแผลอันสืบเนื่องมาจากสภาวะพลัดถิ่น โดยวรรณกรรมถ่ายทอดบาดแผลของแม่ในฐานะผู้อพยพจากสงครามเวียดนาม ซึ่งทำให้แม่ต้องสูญเสียและถูกตัดขาดจากรากเหง้าในบ้านเกิด รวมทั้งเผชิญหน้ากับอคติทางชาติพันธุ์และชนชั้นเรื่อยมาถึงดินแดนแห่งใหม่ ในขณะที่ลูกชายไม่เพียงแต่จมปลักกับบาดแผลจากการมีเพศวิถีแบบเคเวียร์ ที่ตนรู้สึกผิดแฉกในครอบครัวคนเวียดนาม และถูกกดทับในสังคมอเมริกันที่ยังคงมีอคติต่อกลุ่มรักเพศเดียวกัน แต่ยังประสบกับบาดแผลจากสภาวะพลัดถิ่นในฐานะคนอเมริกันเชื้อสายเวียดนามอีกด้วย อย่างไรก็ตาม บาดแผลของแม่กับลูกชายเคเวียร์จะขับเคลื่อนให้เห็นสภาวะ “ไร้บ้าน” อันเป็นประสบการณ์และอารมณ์ความรู้สึกที่ตัวละครแบ่งปันร่วมกัน แต่การเรียนรู้บาดแผลซึ่งกันและกันของตัวละครยังเป็นพลังสร้างสรรค์อันนำไปสู่การแสวงหา

* วันที่รับบทความ 6 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 2 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ 13 มิถุนายน 2568

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิตเรื่อง แม่กับลูกชายเคเวียร์ในวรรณกรรมของนักเขียนเคเวียร์เวียดนามพลัดถิ่น: บาดแผลกับการแสวงหา “บ้าน” ทั้งนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา ประภาสวุฒินสาร อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความทุกท่าน สำหรับคำแนะนำอันเป็นประโยชน์จนทำให้บทความนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

² นิสิตปริญญาโท ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“บ้าน” ซึ่งเป็นพื้นที่ของการเยียวยา และเอื้อให้อัตลักษณ์พลัดถิ่นที่มีความแตกต่างหลากหลายสามารถดำรงอยู่ร่วมกันอีกด้วย

คำสำคัญ: บาดแผล การแสวงหาบ้าน แม่ผู้อพยพจากสงครามเวียดนาม ลูกชายเคียวร์พลัดถิ่นในสหรัฐอเมริกา การเยียวยา

Mother and Queer Son: Trauma and the Search for “Home” in Graphic Novel *The Magic Fish*

Aphisit Tran³

Abstract

This article aims to analyze the recognition of trauma and the search for “home” experienced by two diasporic characters: a refugee mother who fled the Vietnam War and her son growing up as part of the queer diaspora in the United States. The themes are explored through fairy tales in the graphic novel *The Magic Fish* by Trung Le Nguyen. The analysis reveals that the relationship between the two characters is intertwined with the trauma of displacement. The novel portrays the mother’s trauma as a refugee of the Vietnam War, which cut her off from her homeland and exposed her to racial and class prejudice in her new environment. Meanwhile, the son grapples with the trauma of his queer identity, which alienates him from his Vietnamese family and is suppressed in a homophobic American society, alongside the displacement he experiences as a Vietnamese American. Although the mother’s and son’s traumas highlight the shared emotional state of “homelessness,” the characters’ recognition of each other’s trauma works as a transformative force that guides their search for “home,” a space of healing that enables diverse diasporic identities to coexist.

Keywords: trauma, search for home, Vietnamese war refugee mother, queer diasporic son in the United States, healing

³ MA student, Department of Comparative Literature, Faculty of Arts, Chulalongkorn University

เกริ่นนำ

The Magic Fish เป็นนวนิยายภาพของนักเขียนเคเวียร์เวียดนามพลัดถิ่นในประเทศสหรัฐอเมริกา นามว่า จุง เล เหว้งียน (Trung Le Nguyen) ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 2020 โดยสำนักพิมพ์ Random House Graphic ทั้งนี้ *The Magic Fish* มีความโดดเด่นทั้งทางด้านเนื้อหาและกลวิธีการประพันธ์ ซึ่งหยิบยกลักษณะของเทพนิยายแนวแฟนตาซีมาใช้ในการนำเสนอประสบการณ์ของผู้พลัดถิ่น จนทำให้สามารถคว้ารางวัลฮาร์วีย์ สาขาหนังสือแห่งปี ประจำปี ค.ศ. 2021 (the 2021 Harvey Award for Book of the Year) รวมทั้งได้รับการเสนอชื่อเข้าพิจารณาในการประกวดรางวัลหนังสืออื่นๆ อาทิ รางวัลไอสเนอร์ (Eisner Award) ในสาขานักเขียนยอดเยี่ยม และรางวัลบริติชแฟนตาซี (British Fantasy Award) สาขาหนังสือการ์ตูนและนวนิยายภาพยอดเยี่ยม เป็นต้น

ภาพที่ 1 หน้าปกนวนิยายภาพเรื่อง *The Magic Fish*

ที่มา: <https://www.penguinrandomhouse.com>

The Magic Fish บอกเล่าเรื่องราวความสัมพันธ์ของตัวละครแม่ผู้อพยพจากสงครามเวียดนามกับลูกชายเคียร์พลัดถิ่นในสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษ 1990 เหียน (Hiền) เป็นแม่ผู้อพยพรุ่นที่หนึ่ง เธอลี้ภัยทางเรือมายังสหรัฐอเมริกาพร้อมกับครอบครัวในระหว่างสงครามเวียดนาม (ค.ศ. 1955-1975) เนื่องจากความพ่ายแพ้ของฝ่ายเวียดนามใต้ ทำให้พลเมืองจำนวนมากต้องพลัดถิ่น และตัดสินใจย้ายรกรากไปยังประเทศปลายทาง ดังเช่นที่เหียนประสบกับบาดแผลอันสืบเนื่องมาจากการสูญเสียรากเหง้าและพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอน รวมทั้งเมื่อตั้งรกรากในสหรัฐอเมริกาได้สำเร็จ เธอกลับพบว่า ตนแปลกแยกจากสังคมวัฒนธรรมในดินแดนแห่งใหม่ ซึ่งยังไม่เปิดกว้างและเปิดรับผู้อพยพมากเพียงไรนัก ในขณะที่เตียน (Tiến) ลูกชายอายุสิบสามปี เป็นชาวเวียดนามพลัดถิ่นรุ่นที่สองซึ่งเกิดและเติบโตในสหรัฐอเมริกา เตียนเป็นเกย์และพยายามหาทางบอกเพศวิถีของตนให้ครอบครัวได้รับรู้ แต่กลับพบอุปสรรคที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออก เนื่องจากการมีเพศวิถีแบบเคียร์ยังมีเป็นที่ยอมรับในครอบครัวคนเวียดนาม อีกทั้งยังถูกกดทับในสังคมอเมริกันซึ่งยังคงมีอคติต่อกลุ่มรักเพศเดียวกัน นอกจากนี้ เตียนยังประสบกับบาดแผลอันสืบเนื่องมาจากสภาวะพลัดถิ่นในฐานะคนอเมริกันเชื้อสายเวียดนาม ซึ่งแม้ตนจะเกิดและเติบโตในสหรัฐอเมริกาอันเปรียบเสมือนเป็นบ้านหลังแรก แต่กลับถูกผลักให้เป็นคนนอกของสังคมเนื่องจากการมีสถานะผู้พลัดถิ่นติดตัว ในขณะเดียวกัน เตียนก็รู้สึกห่างเหินจากรากเหง้าวัฒนธรรมเวียดนามอันเป็นบ้านหลังเก่าที่บรรพบุรุษจากมาอีกด้วย

จุดเด่นของนวนิยายภาพเล่มนี้มิได้นำเสนอบาดแผลของตัวละครแม่กับลูกชายเคียร์อย่างตรงไปตรงมาผ่านรูปแบบของภาษาเพียงอย่างเดียว แต่ในขณะเดียวกัน กลับหยิบยืมลักษณะของเทพนิยายและภาพวาดอันเป็นรูปแบบการประพันธ์หลักที่มักพบเห็นได้บ่อยครั้งในนวนิยายภาพ (graphic novel) โดยนักเขียนถ่ายทอดเรื่องเล่าของตัวละครข้างต้นผ่านเทพนิยายทั้งสิ้นสามเรื่อง ได้แก่ (1) *อัลเลอร์ไลราห์ (Allerleirauh)* หรือเทพนิยายซินเดอเรลลาฉบับตะวันตก (2) *เต๋มก๋าม (Tám Cám)* เทพนิยายซินเดอเรลลาสำนวนเวียดนาม

และ (3) นางเงือกน้อย (*Little Mermaid*) เทพนิยายฉบับดัดแปลงใหม่ของผู้พลัดถิ่นซึ่งผสมผสานกลิ่นอายจากทั้งตะวันออกและตะวันตก

จากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า นักวิชาการส่วนใหญ่มักมุ่งเน้นความสนใจไปยังรูปแบบการนำเสนออย่างเทพนิยายและแฟนตาซี คริสตินา บัคคิเลกา และพอลลีน กรีนฮิลล์ (Cristina Bacchilega and Pauline Greenhill) ได้เสนอว่า พื้นที่ของเทพนิยายและลักษณะของแฟนตาซีในเรื่อง *The Magic Fish* เอื้อต่อการถ่ายทอดประสบการณ์ของคนชายขอบผ่านมุมมองการเล่าใหม่และการทบทวน (retold and revisioned) โดยนักเขียนได้ปรับเปลี่ยนและดัดแปลงเทพนิยายซึ่งเป็นที่รู้จักอยู่เดิมให้กลายเป็นเรื่องเล่าที่นำเสนอประสบการณ์ของผู้พลัดถิ่น (Bacchilega and Greenhill, 2022: 8) นอกจากนี้ การเล่าเรื่องผ่านสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ (nonhuman) ในโลกของเทพนิยาย ควบคู่ไปกับการฉายให้เห็นชีวิตประจำวันของตัวละครที่ชีวิตจริงอยู่ในสังคม ยังช่วยสลายกรอบระหว่างความเป็นสัจนิยม (realism) กับความเป็นแฟนตาซี (fantastic) อันชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงและไม่ตัดขาดกันระหว่างโลกในตัวบทและโลกเชิงสังคม วัฒนธรรมที่อยู่ภายนอก เพื่อผลิตพื้นที่ทางเลือกใหม่ให้แก่ผู้อ่านได้จินตนาการถึงการสร้างสังคมในอนาคตที่ดีขึ้นสำหรับคนรุ่นถัดไป (Ibid.: 6)

บาบารา แทนนอร์ธ สมิธ (Barbara Tannert-Smith) ศึกษาเรื่อง *The Magic Fish* เพื่อชี้ให้เห็นการสร้างอัตลักษณ์ที่ลื่นไหล (fluid) ผ่านการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอสำคัญสองประการที่ปรากฏในเรื่อง อันได้แก่ การใช้อุปลักษณ์เสื้อแจ็กเกตดัดแปะ (patchwork Jacket) และการใช้รูปแบบการประพันธ์แบบนวนิยายภาพ โดยเธอกล่าวว่า เสื้อแจ็กเกตที่แม่ถักทอให้แก่ลูกชายผ่านการนำเศษผ้าหลากหลายชิ้นมาปะติดปะต่อกันในตลอดการเล่าเทพนิยายทั้งสามเรื่องช่วยเผยให้เห็นการปรับเปลี่ยนและผสมผสานอัตลักษณ์ที่ไม่หยุดนิ่งตายตัว ทุกอย่างสามารถเกิดขึ้นได้ในโลกของเทพนิยายเปรียบดัง “การเปลี่ยนเสื้อผ้า” (Tannert-Smith, 2023: 24) นอกจากนี้ การปะติดปะต่อกันของผ้าหลากหลายชิ้นยังช่วยสะท้อนให้เห็นความซับซ้อนและแตกตัวของประสบการณ์ในชีวิต อันนำมาสู่การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตัวละครเอกเยาวชนที่นิยามจาก

มิติที่หลากหลาย (Ibid.: 28) ลักษณะการนำเสนอดังกล่าวอันเผยให้เห็นความเคลื่อนไหวของอัตลักษณ์ยังสอดคล้องไปกับรูปแบบการประพันธ์ของนวนิยายภาพที่เธอเรียกว่า เป็นภาษาแห่งการประสมประสาน (hybrid language) โดยการอ่านนวนิยายภาพจำเป็นต้องอ่านทั้งตัวอักษรและภาพวาด กล่าวคือ การเล่าเรื่องผ่านนวนิยายภาพมักจะทำให้เกิดช่องว่าง (gap) ระหว่างคอลัมน์ในแต่ละหน้า รวมถึงความว่างเปล่า (blank) ซึ่งมีได้ถ่ายทอดผ่านภาษา แต่นำเสนอด้วยภาพวาดสิ่งเหล่านี้จึงเป็นพื้นที่สำหรับนักอ่านในการฉกฉวยการตีความและเติมเต็มช่องว่างของความหมายผ่านจินตนาการ ตลอดจนทำความเข้าใจเรื่องเล่าผ่านการปะติดปะต่อเรื่องราวหลากหลายเรื่องเข้าด้วยกันดังเช่นการเย็บปักผ้าหลากหลายชิ้นที่แม่เชื่อมร้อยเข้าด้วยกันบนเสื้อแจ็กเก็ตของเตียน (Ibid.: 26)

นอกจากนั้น มิเชล เล (Michelle Le) ศึกษาเรื่อง *The Magic Fish* โดยมุ่งความสนใจไปยังพื้นที่ “น้ำ” ซึ่งปรากฏเป็นฉากท้องเรื่องส่วนใหญ่ในต้วบทเนื่องจากคำว่า *Nước* (น้ำ) ในภาษาเวียดนาม นอกจากจะมีความหมายว่า น้ำแล้ว ยังมีความหมายว่า “ประเทศ” อันสื่อให้เห็นประสบการณ์ของผู้พลัดถิ่นที่จำต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนอีกด้วย เลวิเคราะห์ว่า การใช้น้ำเป็นฉากในเทพนิยายเป็นการชี้ให้เห็นพลังสร้างสรรค์ของคนอเมริกันเชื้อสายเวียดนาม ที่หยิบยกเรื่องความเจ็บปวดจากสงครามมาปรับเปลี่ยนเป็นการแสวงหาความอบอุ่นและเสริมสร้างความเข้มแข็ง (Le, 2022: 72-74) นอกจากนี้เธอยังชี้ให้เห็นว่า นวนิยายภาพเรื่องนี้กำลังท้าทายภาพการนำเสนอความเป็นเด็กผู้ชาย (boyhood) ความเป็นเกย์ (queerness) และชุมชนพลัดถิ่นในสหรัฐอเมริกา โดยนักเขียนนำเสนอลักษณะความเป็นเกย์ของเตียนซึ่งหักล้างบรรทัดฐานของความเป็นปกติที่เด็กชายพึงกระทำ และนำเสนอการก้าวข้ามเรื่องเพศผ่านความลื่นไหล ซึ่งปรากฏผ่านตัวละครเจ้าหญิงซินเดอเรลลาเชิงดัดแปลงในขณะเดียวกัน นักเขียนก็ให้แม่เรียนรู้เพศวิถีแบบเกย์ของลูกชายผ่านเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่า จนสามารถปรับเปลี่ยนเทพนิยายนางเงือกน้อยเสียใหม่ในตอนท้าย เพื่อสื่อให้เห็นถึงการยอมรับเพศวิถีอันแตกต่างของลูก การนำเสนอแบบดังกล่าวจึงช่วยเปิดพื้นที่ให้แก่ผู้พลัดถิ่นที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเพศ

เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เนื่องจากเคียร์แทบไม่เคยปรากฏหรือเป็นที่ยอมรับมาก่อนในวรรณกรรมพลัดถิ่นของชาวเวียดนามที่ผ่านมา (Ibid.: 86-92)

แม้ว่างานวิจัยของนักวิชาการก่อนหน้านี้จะช่วยเปิดมิติความซับซ้อนของเนื้อหาและรูปแบบการประพันธ์ที่ปรากฏในเรื่อง *The Magic Fish* อย่างไรก็ดี ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่า งานที่ผ่านมาอาจยังมิได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงความความสัมพันธ์ของตัวละครแม่กับลูกที่เชื่อมร้อยกันด้วยบาดแผลกับสภาวะ “ไร้บ้าน” มากเพียงไรนัก บทความชิ้นนี้จึงมุ่งวิเคราะห์การเรียนรู้บาดแผลกับการแสวงหา “บ้าน” ของตัวละครแม่ผู้อพยพจากสงครามเวียดนามและลูกชายเคียร์พลัดถิ่นในสหรัฐอเมริกา โดยผู้เขียนให้ความสำคัญกับปฏิบัติการเชิงอารมณ์ของบาดแผล อันมิใช่สิ่งที่ไม่พึงปรารถนาหรือมีแต่มิติด้านลบเท่านั้น หากแต่การเรียนรู้บาดแผลร่วมกันของตัวละครยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหา “บ้าน” อันเป็นพื้นที่แห่งการเยียวยา และเอื้อให้อัตลักษณ์พลัดถิ่นที่มีความแตกต่างหลากหลายสามารถดำรงอยู่ร่วมกันอีกด้วย

มอง *The Magic Fish* ผ่านบาดแผลกับสภาวะ “ไร้บ้าน” ของตัวละครแม่กับลูกชายเคียร์

บาดแผลเป็นประสบการณ์ที่แฝงฝังอยู่ในความทรงจำของบุคคล แม้บุคคลดังกล่าวจะปกปิดซ่อนเร้นบาดแผลไว้อย่างไร แต่บาดแผลนั้นจะยังคงเร้นรอดออกมาจากการถูกกดทับ พร้อมทั้งตามหลอกหลอนและส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ดังในบทบรรณาธิการของหนังสือเรื่อง *Trauma: Explorations in Memory* (1995) และในหนังสือเรื่อง *Unclaimed Experience: Trauma, Narrative, and History* (1996) ของ Cathy Caruth เธอนำคำอธิบายของฟรอยด์มาต่อยอดแนวคิดเรื่องประสบการณ์บาดแผล โดยเครูทมองว่า ประสบการณ์บาดแผลคือ “...the event is not assimilated or experienced fully at the time, but only belatedly, in its repeated possession of the one who experiences it. To be traumatized is precisely to be possessed by an image or event.” (Caruth, 1995: 4-5) ผู้ประสบบาดแผล

อาจไม่เล่าเรื่องราวของตนอย่างตรงไปตรงมาหรือสมจริง แต่บาดแผลนั้นอาจกลับมาหลอกหลอนผ่านรูปแบบของฝันร้ายหรือภาพความทรงจำเมื่อถูกกระตุ้นบ่อยครั้งบาดแผลมีลักษณะที่ไม่สามารถพูดออกมาได้ (unspeakable) เนื่องจากบาดแผลเกิดขึ้นอย่างเหนือความคาดหมาย ผู้ประสบบาดแผลจึงยังไม่อาจประมวลประสบการณ์ดังกล่าวและถ่ายทอดออกมาผ่านรูปแบบของภาษาได้ (Caruth, 1996: 3-4) ดังนั้นผู้ประสบบาดแผลอาจนำประสบการณ์ของตนผูกโยงและนำเสนอผ่านเรื่องเล่าในรูปแบบต่างๆ อย่างไม่ตรงไปตรงมา โดยในวรรณกรรมเรื่อง *The Magic Fish* ตัวละครแม้กับลูกต่างนำเสนอบาดแผลของตนเองทางอ้อมผ่านเรื่องเล่าเทพนิยาย

สงครามเวียดนามถือเป็นบาดแผลสำหรับคนเวียดนามใต้ รวมทั้งมักปรากฏเป็นแกนกลางความสำคัญในวรรณกรรมเวียดนามพลัดถิ่นจำนวนมาก สงครามเวียดนามปะทุขึ้นในปี ค.ศ. 1955 และสิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 1975 โดยเป็นการสู้รบภายในประเทศระหว่างเวียดนามเหนือกับเวียดนามใต้ รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของสงครามเย็นระหว่างสองประเทศมหาอำนาจอย่างสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา เวียดนามใต้เป็นฝ่ายผู้แพ้สงครามจนทำให้พลเมืองจำนวนมากเลือกอพยพลี้ภัยออกนอกประเทศ ปัจจุบันคนเวียดนามพลัดถิ่นทั่วโลกมีจำนวนทั้งสิ้นราว 4 ล้านคน (Consular Department, Ministry of Foreign Affairs of Viet Nam, 2012) โดยจำนวนมากกกว่ากึ่งหนึ่งเป็นผู้พลัดถิ่นอันเนื่องมาจากสงครามเวียดนาม พวกเขาอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวนมากที่สุด โดยมีจำนวนมากกว่า 1.3 ล้านคน (Batalova, 2023) สงครามเวียดนามก่อให้เกิดบาดแผลและสภาวะพลัดถิ่นขึ้นพร้อมกัน ดังที่ จิรวุฒิ กิจการุณ อธิบายว่า “ก่อนที่จะพวกเขาจะสามารถอพยพไปยังประเทศอื่นได้สำเร็จ พวกเขากลายเป็นคนพลัดถิ่นในบ้านเกิดตัวเอง มักอยู่ในสภาพกึ่งเร่ร่อน และโดนดูถูกเหยียดหยามจากสังคมรอบตัว” (จิรวุฒิ กิจการุณ, 2565: 73) คนเวียดนามพลัดถิ่นเกิดสภาวะความแปลกแยกตั้งแต่อยู่ในประเทศบ้านเกิดแล้ว เนื่องจากอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันได้แบ่งคนออกเป็นสองฝักสองฝ่าย ฝ่ายเวียดนามเหนือเป็นผู้รักชาติตามระบอบสังคมนิยม ส่วนฝ่ายเวียดนามใต้ถูกมองเสมือนพวก

ทฤษฎชาติที่เข้าร่วมกับจักรวรรดินิยมตะวันตก เมื่ออพยพไปยังสหรัฐอเมริกา ผู้คนเหล่านี้ยังต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่ ไม่เพียงแต่อุปสรรคด้านภาษาเท่านั้น แต่ยังต้องเผชิญกับการกดขี่ทางชาติพันธุ์และชนชั้น สภาพแวดล้อมของผู้อพยพชาวเวียดนามใต้จึงเกิดขึ้นสองทาง ทั้งในประเทศแม่และในประเทศปลายทาง

คนเวียดนามพลัดถิ่นรุ่นแรกซึ่งอพยพมาทางเรือยังคงต้องเผชิญกับบาดแผลจากสงครามที่ตามหลอกหลอนชีวิตประจำวันของพวกเขา ดังผลการศึกษาเชิงจิตวิทยาของ ไบรอัน เอฟ. ลิคัวนาน (Brian F. Licuanan) จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ลี้ภัยจากสงครามเวียดนามในสหรัฐอเมริกาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ลิคัวนานพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มักกดทับบาดแผลของตนในสงครามเวียดนาม บ่อยครั้งบาดแผลดังกล่าวจะปรากฏขึ้นมาเมื่อพวกเขาได้พบเห็นหรือสัมผัสกับวัตถุและเรื่องราวบางอย่างที่กลับไปรื้อฟื้นความทรงจำอันเจ็บปวดในอดีต อีกทั้งบาดแผลมักตามมาหลอกหลอนในรูปแบบของความฝัน เช่นฝันว่าตนเองจมน้ำท่ามกลางมหาสมุทรลึกระหว่างการอพยพ หรือฝันถึงเหตุการณ์การเสียชีวิตบนเรือของผู้ร่วมเดินทางเนื่องจากการขาดน้ำขาดอาหาร นอกจากนั้น เขายังชี้ให้เห็นว่า คนเวียดนามพลัดถิ่นส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องการปรับตัวเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอเมริกัน ทั้งอุปสรรคทางด้านภาษาและอุปสรรคด้านสังคมวัฒนธรรม (Licuanan, 2010: 54-73) ดังนั้นสามารถกล่าวได้ว่า แม้สงครามเวียดนามจะสิ้นสุดลงไปหลายทศวรรษ แต่บาดแผลอันสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ดังกล่าวยังคงตามรบกวนและหลอกหลอนชีวิตประจำวันของผู้อพยพในปัจจุบันอยู่ เฉกเช่นตัวละครเหียนที่ยังคงเผชิญความหลอกหลอนจากเหตุการณ์ในอดีตและประสบกับอุปสรรคการปรับตัวในดินแดนแห่งใหม่

บาดแผลจากสงครามเวียดนามยังถูกส่งต่อระหว่างรุ่นผ่านรูปแบบหลังความทรงจำ (postmemory) ลูกหลานของผู้อพยพทั้งที่ลี้ภัยมาพร้อมกับครอบครัว ในระหว่างสงครามเวียดนาม หรือที่เกิดและเติบโตในสหรัฐอเมริกา ต่างสืบทอดมรดกทางความทรงจำของบรรพบุรุษ โดยการส่งต่อความทรงจำบาดแผลจากสงครามเวียดนามระหว่างรุ่นเป็นกระบวนการที่ตึงแย้งกันเสมอ ดังผลการศึกษา

ของ เยียน เล เอสปิริตู (Yén Lê Espiritu) ที่ศึกษาวิจัยผ่านการประยุกต์ใช้ ทฤษฎีหลังความทรงจำของมาเรียนน์ เฮิร์ช (Marianne Hirsch) ซึ่งศึกษา วรรณกรรมของกลุ่มคนรุ่นหลังโฮโลคอสต์ (Holocaust) โดยเอสปิริตูใช้วิธีการ สัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคนรุ่นหลังสงครามเวียดนาม แม้บาดแผลจากสงครามจะสามารถบอกเล่าผ่านรูปแบบภาษาพูด แต่บ่อยครั้ง บาดแผลดังกล่าวเป็นเรื่องที่เจ็บปวดทรมานจิตใจสำหรับผู้อพยพ จนทำให้บุคคล ถูกปกคลุมไปด้วยความเงิบและความอยากลิ้ม ดังที่รุ่นก่อนมิต้องการบอกเล่า เรื่องราวในสงครามแก่ลูกหลานอย่างตรงไปตรงมา (Le Espiritu, 2014: 147-149) อย่างไรก็ตาม แม้บาดแผลจากสงครามเวียดนามอาจมิได้ส่งต่อระหว่างรุ่น ผ่านการบอกเล่าโดยเจตนา หากแต่เป็นคนรุ่นหลังบางส่วนได้เรียนรู้อดีตของ พ่อแม่ ผ่านการเปรียบเทียบและเรียนรู้ความถดถอยของสถานะทางสังคมและ ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจในปัจจุบันของตนกับครอบครัว (Ibid.: 157-164) กระบวนการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การทำความเข้าใจบาดแผลสงคราม เวียดนามมิได้ปิดกั้นหรือมีพรมแดนอันจำกัด การศึกษาประวัติศาสตร์จึงมีจำเป็น ต้องกลับไปค้นหาความจริงในอดีตเพียงอย่างเดียว แต่คนรุ่นหลังสามารถเรียนรู้ และสัมผัสอดีตจากแง่มุมของชีวิตประจำวันในปัจจุบันได้อีกด้วย (Ibid.: 170)

การส่งต่อบาดแผลจากสงครามเวียดนามจากแม่สู่ลูกชายเคเวียร์ผ่าน รูปแบบหลังความทรงจำในเรื่อง *The Magic Fish* มิใช่การเล่าประวัติศาสตร์แบบ ทางการ (official narrative) แต่อย่างไร หากแต่เป็นการเล่าเรื่องผ่านเทพนิยาย และตำนาน รวมถึงการถ่ายทอดและสัมผัสอารมณ์ความรู้สึก ภาษากาย อากัปกริยาในชีวิตประจำวัน (Hirsch, 2012: 5) โดยจุดเน้นสำคัญของการ ส่งต่อบาดแผลผ่านรูปแบบหลังความทรงจำในตอนนี้คือ การทำความเข้าใจ สภาวะพลัดถิ่นและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครที่แบ่งปันร่วมกัน แม้บาดแผล ของแม่กับลูกอาจจะมิได้คล้ายคลึงกันโดยบริบูรณ์ แต่การเรียนรู้บาดแผลจาก สงครามเวียดนามที่ลูกชายสัมผัสและสั่งสมผ่านการใช้ชีวิตร่วมกับแม่ ก็เปิด โอกาสให้เตียนในฐานะคนอเมริกันเชื้อสายเวียดนามได้เทียบเคียงประสบการณ์ มุมมอง ตลอดจนความเข้มข้นและน้ำหนักของอารมณ์ด้านลบต่างๆ อันมาจาก

ประสบการณ์ส่วนตัวเข้ากับประวัติศาสตร์ของผู้เป็นแม่ในฐานะผู้อพยพทางเรือจากสงครามเวียดนาม โดยกระบวนการส่งต่อบาดแผลดังกล่าวนำมาสู่ความเข้าใจสถานะ “ไร้บ้าน” ของลูกชายเควีย์ร์ กล่าวคือ เตียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอเมริกัน รวมทั้งถูกกดทับในสังคมอเมริกันที่มีอคติต่อกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน นอกจากนั้น เตียนยังรู้สึกห่างเหินจากรากเหง้าดั้งเดิมของบรรพบุรุษและรู้สึกผิดแผกต่อครอบครัวคนเวียดนามที่ยึดถือขนบทางเพศแบบขงจื้อ สถานะพลัดถิ่นของเตียนจึงเกิดขึ้นสองทาง ทั้งต่อสหรัฐอเมริกาซึ่งเปรียบเสมือนบ้านเกิดหลังแรกของตน และทั้งต่อประเทศเวียดนามอันเปรียบเสมือนบ้านหลังเก่าของบรรพบุรุษ อย่างไรก็ตาม แม้ตัวละครแม่กับลูกชายเควีย์ร์ต่างมีบาดแผลและรู้สึกเสมือน “คนไร้บ้าน” ซึ่งมีเป็นที่ต้อนรับและอยู่กึ่งกลางระหว่างสองสังคมวัฒนธรรม แต่ทั้งคู่ก็สามารถแสวงหา “บ้าน” ผ่านการเรียนรู้และโอบรับบาดแผลของกันและกัน ดังที่ตัวละครทั้งสองสร้างพื้นที่บ้านเพื่อเยียวยาตนเองในตอนจบของเรื่อง

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่นำเสนอตนเองว่า เป็นดินแดนแห่งเสรีภาพและความเท่าเทียม ทุกคนสามารถตั้งถิ่นฐานและสร้างเนื้อสร้างตัวอย่างเสมอภาคตามจินตภาพของความฝันแบบอเมริกัน (American dream) กล่าวคือ แม้ว่าผู้พลัดถิ่นจะอพยพมาจากแดนไกลด้วยฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคงนัก แต่หากมีความขยันหมั่นเพียรและทำงานด้วยน้ำพักน้ำแรง คนเหล่านี้ก็สามารถประสบความสำเร็จ ก้าวหน้า และสั่งสมความมั่งคั่งได้เฉกเช่นเดียวกับคนพื้นถิ่น อย่างไรก็ตาม จิรวุฒิ กิจการุณ (2565: 79-81) เสนอว่า ถ้อยคำในตัวของคนเวียดนามพลัดถิ่นที่เขาศึกษาวิจัยอธิบายความฝันอเมริกันไว้อย่างคลุมเครือ อาจตีความได้ว่า ชีวิตของคนเวียดนามพลัดถิ่นในสหรัฐอเมริกาไม่ได้ราบรื่นหรือสวยงามดังจินตนาการ คนเวียดนามพลัดถิ่นเองก็ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมอเมริกันจริงอย่างที่คาดหวังไว้ สิ่งนี้ส่งผลให้เตียนซึ่งแม้จะเกิดและเติบโตในสหรัฐอเมริกาอันเปรียบเสมือนเป็นบ้านหลังแรกของเขา แต่จากการมีสถานะ “คนพลัดถิ่น” ติดตัว เตียนจึงถูกขับออกให้เป็นคนนอก เป็นพลเมืองชั้นสอง และถูกจับจ้องจากสายตาของคนอเมริกัน ซึ่งยังคงมีอคติต่อบุคคลที่อพยพมาจาก

ภายนอกแจกเช่นเดียวกับประสบการณ์ที่เขียนในฐานะผู้อพยพพบเจอมาแทบ
ตลอด

ในทำนองเดียวกัน สหรัฐอเมริกายังนำเสนอตนเองว่าเป็นประเทศที่เปิด
กว้างต่อกลุ่มรักร่วมเพศอย่าง LGBTQ และโอรับความเป็นอื่นของกลุ่มคน
ดังกล่าวให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี สหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษที่
1990 ซึ่งเป็นช่วงเวลาในนวนิยายภาพเรื่อง *The Magic Fish* กลุ่ม LGBTQ ยัง
คงไม่ได้เป็นที่ยอมรับในสหรัฐอเมริกา ดังผลการศึกษาเชิงสังคมวิทยาและ
จิตวิทยาของเกรกอรี่ เอ็ม. เฮเร็ก (Gregory M. Herek) เขาพบว่า เกย์และ
เลสเบี้ยนจำนวนหนึ่งถูกทำร้ายทางร่างกายและถูกคุกคามในชีวิต บุคคลรักร่วมเพศ
จำนวนมากยังคงเคยประสบกับการเลือกปฏิบัติเพียงเพราะมีเพศวิถีที่แตกต่าง
อาทิ ในด้านหน้าที่การงาน ที่อยู่อาศัย บริการทางสุขภาพ หรือแม้กระทั่งการ
เลือกปฏิบัติในสังคม (Herek, 1991: 61-63) นอกจากนี้ กระแสการต่อต้าน
เกย์ในทศวรรษ 1970-1980 ยังส่งผลต่อการผลิตซ้ำภาพจำแบบเหมารวมของ
เกย์ในศตวรรษถัดมา ซึ่งสัมพันธ์กับอคติที่มองว่า กลุ่มเกย์เป็นพาหะของการ
แพร่ระบาดของโรคเอดส์และเชื้อเอชไอวีในสังคมอเมริกันอีกด้วย (Ibid.: 72-74)

นอกจากนั้น การมีเพศวิถีแบบควียร์ยังเป็นบาดแผลที่ยากต่อการบอก
กล่าวและเปิดเผย เนื่องจากในแง่หนึ่งกระบวนการเปิดเผยตัวตน (coming out)
แท้จริงแล้วอาจเป็นกระบวนการที่ทำให้ควียร์ถูกขับไล่ออกจากบ้าน (leaving
home) อันสืบเนื่องมาจากการไม่ได้รับการยอมรับและความเข้าอกเข้าใจจาก
ครอบครัวหรือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ จนนำไปสู่การโยกย้ายออกจากบ้านเพื่อ
แสวงหาชุมชนที่สามารถยอมรับเพศวิถีที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานความปกติ
เพราะความเป็นควียร์ไม่สามารถเติมเต็มความปรารถนาของครอบครัวแบบปกติ
ทั่วไป ทั้งในสังคมวัฒนธรรมอเมริกัน รวมทั้งในบ้านของคนเวียดนามที่ยังคงยึดถือ
ค่านิยมขงจื้อและชายเป็นใหญ่ สิ่งนี้สอดคล้องกับที่ ไมเคิล พี. บราวน์ (Michael
P. Brown) กล่าวไว้ว่า “coming out means ‘moving out’ of the childhood
‘home’ and relocating oneself elsewhere, in another ‘home’” (Brown,
2000: 50 cited in Fortier, 2003: 115) ป่อยครั้งบ้านมีภาพจำและคำจำกัดความ

ที่ตายตัว อันประกอบไปด้วยพ่อซึ่งเป็นเพศชายกับแม่ซึ่งเป็นเพศหญิง กระบวนการเปิดเผยตัวตนของเตียนจึงเป็นเรื่องสับสนและน่าอึดอัดใจ เนื่องจาก หากครอบครัวมิสามารถยอมรับเพศวิถีแบบดังกล่าวได้ นั่นก็หมายความว่า เขา อาจถูกผลักออกจากพื้นที่ของบ้านหลังเดิม และถูกบังคับให้ออกตามหาบ้านหลัง ใหม่นั้นเอง

อย่างไรก็ดี แอน-มารีย์ ฟอ์เทียร์ (Anne-Marie Fortier) ได้เสนอการ ประกอบสร้างบ้านสำหรับกลุ่มเคียวรีไว้ว่า “Remembering home, then, is more than simply retrieving memories of homes past; it is about defining and naming ‘places’, and calling them ‘home’.” (Fortier, 2003: 124) แม้การ เดินทางกลับบ้านของเคียวรีข้างต้นจะพิจารณาจากบริบทของชุมชนเคียวรีเป็น หลัก แต่เธอก็สามารถชี้ให้เห็นความเป็นไปได้ในการสร้างความรู้สึกของ “บ้าน” ผ่านฐานคิดที่ไม่ปฏิเสธบาดแผลและความทรงจำในอดีต ความหมายของบ้าน ดังกล่าวสร้างจากสายใยความผูกพัน (attachment) ซึ่งโอบรับบาดแผล ความ เป็นอื่น และความแตกต่างหลากหลาย จนสามารถปรับเปลี่ยนชุมชนที่เคียวรี อาศัยอยู่ร่วมกันให้กลายเป็นพื้นที่ (place) ของบ้านอันอบอุ่นและสร้างความรู้สึก เป็นส่วนหนึ่ง แนวคิดข้างต้นสามารถนำมาปรับใช้เพื่อตั้งข้อสังเกตการอ่าน นวนิยายภาพเรื่อง *The Magic Fish* ในลักษณะที่ว่า การเรียนรู้บาดแผลของ แม่กับลูกทำให้ต่างฝ่ายต่างมองเห็นและรับรู้ ว่า ตนเองต่างเป็นบุคคลที่มีสถานะ ประหนึ่ง “คนไร้บ้าน” การเรียนรู้ดังกล่าวจึงนำมาสู่กระบวนการปรับเปลี่ยน มุมมองต่อบาดแผลในอดีต และให้นิยามความหมายแก่บ้านใหม่ เพื่อสร้างพื้นที่ ซึ่งสามารถเยียวยาตัวตนความเป็นชายขอบของตัวละคร รวมทั้งเป็นเครื่องมือ สำคัญในการสร้างความรัก ความอบอุ่น และสายสัมพันธ์อันแน่นหนาที่ร้อยรัด แม่กับลูกชายเคียวรีเข้าไว้ด้วยกัน

การนำเสนอบาดแผลของแม่กับลูกชายเควียร์ผ่าน “เทพนิยายและแฟนตาซี”

วรรณกรรมเรื่อง *The Magic Fish* มีจุดเด่นคือ เป็นนวนิยายที่ใช้ภาพวาดการ์ตูนเป็นรูปแบบการนำเสนอหลัก แม้ตัวอักษรในเรื่องเล่าจะมีจำนวนไม่มาก แต่ภาพวาดสามารถสะท้อนบริบทหรือสภาวะจิตใจของตัวละครได้เป็นอย่างดี บ่อยครั้งภาพวาดในนวนิยายเล่มนี้กินความหมายแทนตัวอักษรนับพัน อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นบาดแผลของตัวละครตามทฤษฎีของแครุธที่อธิบายว่า บางครั้งบาดแผลไม่สามารถถ่ายทอดออกมาผ่านภาษาได้ทั้งหมด เนื่องจากผู้ประสบบาดแผลยังขาดประสบการณ์ในการรับมือ และเหตุการณ์บาดแผลมักเกิดขึ้นอย่างไม่ทันตั้งตัว หรือเหนือความคาดหมาย (Caruth, 1996: 4) บาดแผลจึงอยู่ในสภาวะที่มาก่อนภาษา (pre-linguistic) ภาพวาดจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดสภาวะจมปลักและซึมเศร้าของบาดแผลดังกล่าว

นอกจากนั้น แฟนตาซีในเรื่องเล่าเทพนิยายอาจยังเป็นพื้นที่ที่เอื้อให้บาดแผลซึ่งยังคงตามหลอกหลอนชีวิตประจำวันของแม่กับลูกชายเควียร์ได้รับการถ่ายทอดและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน สอดคล้องกับที่เกรซ เอ็ม. โช (Grace M. Cho) อธิบายถึงการนำเสนอบาดแผลและการหลอกหลอนในงานวรรณกรรมเอาไว้ว่า “One way in which to convey haunting is through the use of nonlinear temporalities, repetition, fantasy, and fiction...” (Cho, 2008: 18) ข้อความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การนำเสนอบาดแผลอาจสามารถถ่ายทอดอย่างตรงไปตรงมา หรือต้องทำความเข้าใจผ่านความจริงเชิงประจักษ์ตามการศึกษาในสายสังคมวิทยา แต่การศึกษาบาดแผลผ่านพื้นที่ของแฟนตาซีถือเป็นอีกแนวทางเลือกหนึ่งที่ไม่ได้เน้นการรับรู้ความจริงหรือเนื้อหาหนักเพียงไรนัก หากเป็นการปรับเปลี่ยนมุมมองในการอ่านตัวบท ซึ่งมุ่งความสนใจไปยังกลวิธีการนำเสนอหรือรูปแบบการประพันธ์ที่เอื้อให้เห็นบาดแผลกับสภาวะ “ไร้บ้าน” อันเป็นประสบการณ์ที่แม่กับลูกมีร่วมกันเสียมากกว่า ในแง่นี้จึงสามารถกล่าวได้ว่า บทบาทของแฟนตาซีในนวนิยายภาพเป็นสื่อกลางที่ทำให้บาดแผลของแม่กับลูกชายเควียร์ได้ปรากฏหรือแสดง (perform) โดยบาดแผลของทั้งคู่เชื่อมร้อยและเกาะเกี่ยวกันผ่านปฏิสัมพันธ์เชิงอารมณ์ความรู้สึก

ภาพที่ 2 นักเขียนใช้เทคนิคสีเพื่อจำแนกช่วงเวลาในเรื่องเล่า

ที่มา: Nguyen (2020: 28)

สีเป็นอีกปัจจัยหลักหนึ่งที่นักเขียนนำมาใช้ได้อย่างน่าสนใจ โดยนักเขียนเลือกใช้สีทั้งสีสามสีในการจำแนกช่วงเวลาของเรื่องเล่า ได้แก่ สีน้ำเงิน สีเหลือง และสีแดง โดยสีน้ำเงินสื่อถึงท้องมหาสมุทร ซึ่งสัมพันธ์กับเรื่องเล่าเทพนิยายอันใช้ฉากของน้ำเข้ามาเกี่ยวข้องกับแทบทั้งสิ้น สีน้ำเงินกับท้องน้ำช่วยถ่ายทอดสภาวะบาดแผลของตัวละครแม่กับลูกชายเควียร์ ตัวละครแม่หรือเหียนเป็นผู้อพยพชาวเวียดนามในสหรัฐอเมริกา ซึ่งรู้สึกว่ตนเองยังคงล่องลอยอยู่กลางน้ำทะเลและจมดิ่งอยู่กับความตายของบาดแผล แม้เธอจากลาถิ่นกำเนิดในบ้านหลังเดิม

โดยการอพยพทางเรือ และมุ่งหน้าสู่บ้านหลังใหม่ อย่างไรก็ตาม เหียนกลับไม่เคยรู้สึกเลยว่า ตนเองได้ขึ้นฝั่งเลยจริงๆ มิหนำซ้ำยังรู้สึกแปลกแยกจากฟากฝั่งเดิมที่ตนเองจากมาด้วย นี่จึงเป็นสภาวะที่ตัวละครต้องเผชิญกับวิกฤตอัตลักษณ์ที่ตนรู้สึกสูญเสียและไม่เป็นส่วนหนึ่งของบ้านทั้งในประเทศเวียดนามและสหรัฐอเมริกา สิ้นน้ำเงินของมหาสมุทรยังช่วยสะท้อนบาดแผลอันหมิ่นเหม่เปราะบางของตัวละครเตียนในฐานะเคียวร์เวียดนามพลัดถิ่นด้วยเช่นเดียวกัน เตียนตกอยู่ในสถานะลักลั่น กลืนไม่เข้าคายไม่ออก แม้อยากเปิดเผยตัวตนมากเพียงไร แต่โครงสร้างครอบครัวแบบเวียดนามซึ่งได้รับอิทธิพลจากขงจื้อ พร้อมทั้งบริบทสังคมอเมริกันในยุคสมัยนั้น ยังไม่เอื้อต่อการเปิดรับเพศวิถีแบบเคียวร์ นอกจากนี้ ในทศวรรษ 1990 กลุ่มคนพลัดถิ่นมักถูกจับจ้องด้วยสายตาที่แฝงไปด้วยอคติและความวิตกกังวลว่า จะสร้างความไม่สงบสุขขึ้นในสังคมอเมริกัน ส่งผลให้เตียนที่มีอัตลักษณ์เป็นเคียวร์พลัดถิ่น ผู้ถูกผลักให้อยู่ในสถานะชายขอบ และถูกกดขี่ในสภาพไร้เสียง

นักเขียนเลือกใช้สีเหลืองเมื่อเล่าถึงภาพอดีตของตัวละครแม่ที่ต้องจากลาครอบครัวและอพยพทางเรือออกจากเวียดนาม บ่อยครั้งที่ภาพอดีตนี้ปรากฏขึ้นมาขณะแม่ฟังเทปนิยาย หรือเมื่อตัวละครดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวัน สีเหลืองช่วยเผยให้เห็นสภาวะหมกมุ่นอยู่กับอดีตของคนพลัดถิ่นรุ่นที่หนึ่งซึ่งพลัดพรากจากบ้านหลังเก่า แม้พวกเขาจะจากแผ่นดินแม่มาไกลแสนไกล อดีตเป็นเรื่องที่ผ่านมาผ่านไปนานหลายปี แต่ภาพความทรงจำของอดีตยังไม่สิ้นลมหายใจ อดีตยังคงตามหลอกหลอนตัวละครแม่ในปัจจุบัน ความทรงจำเกี่ยวกับบ้านเกิดหรือเวียดนามนั้นยังคงเรืองรองและทรงพลังอยู่ในห้วงคำนึงของเธอเสมอ ส่วนสีแดงเป็นสีที่นักเขียนเลือกใช้เมื่อเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ผู้เขียนเห็นว่า นักเขียนเลือกใช้สีแดงเพื่อขับเน้นสภาพของความย้อนแย้งระหว่างชีวิตในปัจจุบันกับบาดแผลในอดีต กล่าวคือ สีแดงสะท้อนถึงสีของเลือด ซึ่งมักสื่อถึงความมีชีวิตชีวาและการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์ ในทางตรงกันข้าม บ่อยครั้งภาพวาดในเรื่องกลับเผยให้เห็นความโศกเศร้าบนใบหน้าของตัวละครแม่กับลูกชายที่ต่างรู้สึกไร้บ้าน อันสืบเนื่องมาจากความรู้สึกแปลกแยกจากสังคมรอบกาย แม้

ทั้งคู่จะใช้ชีวิตอยู่ในปัจจุบันซึ่งนำเสนอผ่านสีแดง แต่ในขณะเดียวกัน ทั้งคู่ต่างก็จมปลักอยู่กับบาดแผลของตนเอง ที่นักเขียนเลือกสื่อผ่านสีน้ำเงินของท้องมหาสมุทร การนำเสนอผ่านคู่สีที่มีความย้อนแย้งตัดกันระหว่างสว่างกับมืดระหว่างพลังชีวิตกับการดำรง จึงยังเป็นการเน้นย้ำให้เห็นความตึงเครียดของตัวละครที่ต้องใช้ชีวิตในเวลาที่กำลังเดินไปข้างหน้า แต่ตัวเองกลับต้องแบกรับความโศกเศร้าและจมลึกอยู่กับบาดแผลในสภาวะนิ่งเงียบเฉื่อยชาของอดีต

เทพนิยายเป็นสื่อกลางที่นักเขียนเลือกนำมาถ่ายทอดประสบการณ์บาดแผลของตัวละครแม่กับลูกชายเควียร์ โดยมีนัยสำคัญดังที่นักเขียนอธิบายไว้ในส่วนท้ายของหนังสือว่า “A fairy tale could move from one origin to another, and it would change clothes. It could adopt the customs and beliefs of its new home, and it would still retain much of its core.” (Nguyen, 2020: 232) เทพนิยายเปิดพื้นที่ให้บาดแผลได้รับการเยียวยา และปรับเปลี่ยนความหมายของบ้านอย่างไร้ข้อจำกัด เนื่องจากทุกอย่างเป็นไปได้ในโลกของแฟนตาซี ตัวละครสามารถสร้างอัตลักษณ์ของตนเองขึ้นมาใหม่ แต่ขณะเดียวกันก็ยังคงรักษารากเหง้าเดิมเอาไว้ได้ เฉกเช่นตัวละครเหียนกับเตียนที่อยู่ในท้ายที่สุดก็ปรับเปลี่ยนมุมมองและสร้างเรื่องเล่าอัตลักษณ์ของตนเองใหม่ โดยนำเสนอตัวตนแบบผสมผสานความเป็นเวียดนามกับอเมริกัน พร้อมทั้งเรียนรู้บาดแผลร่วมกันเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาบ้านที่อบอุ่นสำหรับพวกเขา

นวนิยายภาพเรื่อง *The Magic Fish* ประกอบด้วยเรื่องเล่าเทพนิยายทั้งสิ้นสามเรื่อง ได้แก่ (1) อัลเลอร์ไลราห์ (*Allerleirauh*) (2) เต็มก้าม (*Tám Cám*) และ (3) นางเงือกน้อย (*Little Mermaid*) มิติความซับซ้อนของเรื่องเล่าทั้งสามคือ ผู้เล่าเทพนิยายแต่ละเรื่องไม่ใช่คนเดียวกัน อีกทั้งเมื่อผู้เล่าดำเนินการเล่า ภาพที่สื่อออกมาโดยตรงในนวนิยายภาพกลับเป็นภาพสะท้อนประสบการณ์บาดแผลของทั้งแม่และลูกชายเควียร์ โดยเทพนิยายเรื่องที่หนึ่ง เตียนซึ่งเป็นลูกชายเล่าเรื่องให้เหียนผู้เป็นแม่ฟังขณะอยู่ในสหรัฐอเมริกา เพื่อหวังบอกเพศวิถีของตนเองให้แม่ได้รับรู้ แต่ภาพวาดที่นวนิยายนำเสนอกลับมุ่งสะท้อนไปยังประสบการณ์บาดแผลของคนเป็นแม่ที่อพยพทางเรือมาสหรัฐอเมริกาในระหว่าง

สงครามเวียดนาม เทพนิยายเรื่องที่สองเป็นเรื่องที่ป่าของเหียนเล่าให้เหียนฟัง ขณะเธอเดินทางกลับประเทศเวียดนาม เพื่อเข้าร่วมพิธีฌาปนกิจของมารดาที่ ล่วงลับ ภาพวาดที่นวนิยายนำเสนอกลับมุ่งสะท้อนไปยังประสบการณ์การเป็น เกย์ของลูกชายในสหรัฐอเมริกาที่ต้องทนอยู่กับสายตาอันมีอคติ และต้องการจะ เปลี่ยนแปลงเพศวิถีของเขาให้กลับเป็นผู้ชายในแบบที่สังคมคาดหวัง ส่วน เทพนิยายเรื่องสุดท้าย เหียนเป็นผู้เล่าให้เตียนฟังหลังจากเธอเดินทางจาก เวียดนามมายังสหรัฐอเมริกา ภาพในเทพนิยายเรื่องที่สามนี้ต่างประสมประสาน เรื่องราวของแม่กับลูก พร้อมทั้งนำเสนอผ่านการดัดแปลงเรื่องเล่าใหม่ ดังนั้น สามารถกล่าวได้ว่า แม้ผู้เล่าจะหยิบยกเรื่องเล่ามาถ่ายทอดประสบการณ์บาดแผล หรือบอกเล่าความต้องการของตนเอง แต่เรื่องเล่าดังกล่าวไม่ใช่เพียงสิ่งที่ตนเอง ประสบอยู่เท่านั้น หากยังสะท้อนสภาวะอารมณ์ของบาดแผลที่อีกฝ่ายมีส่วนร่วม ดังเช่นที่ตัวละครแม่คิดว่า เรื่องเล่าที่ลูกชายเล่าให้เธอฟังนั้นมีลักษณะคล้ายกัน กับประสบการณ์ความเจ็บปวดของเธอ โดยเธอเองก็อยากให้ลูกชายได้รับรู้เรื่อง ราวของเธอด้วยเช่นเดียวกัน เนื่องจาก “...Tiến would finally know we come from the same stories” (Ibid.: 120)

บาดแผลกับสภาวะไร้บ้านในเรื่อง *The Magic Fish* นำเสนอผ่าน เทพนิยายสามเรื่องตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น โดยเรื่องเล่าแต่ละเรื่องมีจุดหมาย สำคัญที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ เทพนิยายเรื่องแรกมีบทบาทสำคัญในการ ชับแน่นให้เห็นบาดแผลกับสภาวะไร้บ้านของตัวละครแม่กับลูกชายเควียร์ เทพนิยายเรื่องที่สองสะท้อนกระบวนการรับรู้และปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อ บาดแผลของตัวละครแม่ ส่วนเทพนิยายเรื่องสุดท้ายชี้ให้เห็นกระบวนการสร้าง อัตลักษณ์แบบประสมประสานและการแสวงหา “บ้าน” อันเป็นพื้นที่แห่งการ เยียวยาของแม่กับลูกชายเควียร์

อัลเลอร์ไลราห์ (Allerleirauh): เรื่องเล่าบาดแผลกับสภาวะ “ไร้บ้าน” ของตัวละครแม่กับลูกชายเคียวร์

Allerleirauh เดิมเป็นนิทานปรัมปราของเยอรมนี นักเขียนนำเสนอภาพฉาก ตัวละคร รวมทั้งเครื่องแต่งกายให้อยู่ในรูปแบบตะวันตกทั้งสิ้น เตียนเลือกนำเทพนิยายเรื่องนี้มาเล่าให้แม่ฟัง เนื่องจากหวังว่าแม่จะรับรู้เพศวิถีแบบเคียวร์ของตน โดยเนื้อเรื่องบอกเล่าเรื่องราวของเด็กสาวคนหนึ่งนามว่า อัลเลอร่า (Alera) ซึ่งถูกพ่อขายให้แก่ตาเฒ่าแห่งท้องทะเล อัลเลอร่าไม่ยินยอมแต่งงานกับตาเฒ่า เธอจึงหนีออกจากบ้าน และข้ามน้ำข้ามทะเลมาขึ้นฝั่งในดินแดนใหม่ที่เธอไม่รู้จักด้วยความช่วยเหลือของป่า อัลเลอร่าขึ้นฝั่งและได้ทำงานเป็นเด็กอบขนมในปราสาทของเจ้าชาย เธอปลอมตัวเป็นผู้ชายโดยใช้ชื่อว่า อัล (Al) และสานมิตรภาพกับเจ้าชายองค์ดังกล่าว อย่างไรก็ดี เมื่อมีงานเลี้ยงของปราสาท อัลเลอร่าจะปรากฏกายในคราบของเจ้าหญิงผู้เลอโฉมจากดินแดนอันไกลโพ้นและไม่มีใครรู้จัก เจ้าชายตกหลุมรักเธอ และค้นพบในตอนสุดท้ายว่า แท้จริงแล้วเจ้าหญิงอัลเลอร่าก็คือเด็กชายอบขนมที่เขารู้จักมักคุ้นมาตลอด ทั้งสองแต่งงานและครองรักกันอย่างมีความสุขในตอนจบของเรื่อง

เตียนเลือกบอกเล่าเพศวิถีของตนกับครอบครัวทางอ้อมผ่านเทพนิยายข้างต้น เนื่องจากการเปิดเผยตัวตนเป็นเรื่องยากในบริบทของเตียน เตียนเกิดมาในครอบครัวของชาวเวียดนามพลัดถิ่นที่มีโครงสร้างครอบครัวแบบขงจื้อ แม้ครอบครัวของเขายังอพยพมายังสหรัฐอเมริกา แต่ภาพครอบครัวแบบเวียดนามยังคงไหลเวียนอยู่ภายในชีวิตประจำวัน โดยความสัมพันธ์ของเตียนกับครอบครัวส่วนใหญ่จะถูกนำเสนออยู่ใต้ภาพของพื้นที่ภายในบ้านที่ประดับประดาด้วยศิลปะแบบเวียดนามและการดำรงวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้ เช่น การรับประทานอาหารเวียดนาม การตั้งแท่นบูชา การวางภาพบรรพบุรุษ เป็นต้น อีกทั้งเรื่องเล่ายังเผยให้เห็นค่านิยมเชิงครอบครัวของสังคมเวียดนาม บิดาเปรียบเสมือนช้างเท้าหน้าออกไปหาเงินเพื่อเลี้ยงครอบครัว ส่วนมารดามีหน้าที่การงานนอกบ้านได้ แต่การงานดังกล่าวอาจจะไม่ใช่อาชีพหลักที่หาเงินเข้าครอบครัว ผู้หญิงแบบเวียดนามยังคงถูกจำกัดอยู่ในกรอบของแม่และเมีย ดังที่เตียนถูกนำเสนอในเรื่อง เธอเป็นแรงงาน

ตัดเย็บเสื้อผ้าของโรงละครแห่งหนึ่ง แต่เธอมักจะทุ่มเวลาส่วนใหญ่ของชีวิตในการดูแลสามีกับลูก ในขณะที่สามีแทบจะไม่ปรากฏบทบาทสำคัญในการเลี้ยงและใช้เวลาอยู่กับลูกเลย เนื่องจากต้องออกไปทำงานนอกบ้านแม้กระทั่งเวลาตื่น เพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว การนำเสนอภาพเช่นนี้ จึงตอกย้ำให้เห็นสภาพของสังคมวัฒนธรรมเวียดนามที่ยังคงเชิดชูการสร้างครอบครัวและสืบสายสกุลตามแนวคิดขงจื้อ นอกจากนี้ เมื่อกลับมาอยู่ที่บริบทสังคมอเมริกันในช่วงทศวรรษ 1990 ทัศนคติของชาวอเมริกันที่มีต่อกลุ่มเกย์ยังคงแฝงฝังอยู่ในสังคม สื่อมวลชนเองก็นำเสนอภาพความรุนแรงที่มีต่อกลุ่ม LGBT ดังตอนที่เตียนรับชมโทรทัศน์อยู่ภายในบ้าน สื่อท้องถิ่นนำเสนอข่าวของแมทธิว เชฟเพิร์ด (Matthew Shepard) นักศึกษาเกย์ชาวอเมริกันที่ถูกทุบตีด้วยความรุนแรง และทิ้งไว้ให้ตายในสภาพที่โหดร้ายทารุณ บาดแผลของตัวละครลูกชายภายในเรื่องจึงก่อเกิดขึ้นมาจากความแปลกแยกทางเพศที่มีต่อครอบครัวของตนเอง ซึ่งยึดถือระบบคุณค่าครอบครัวแบบเวียดนาม ในขณะที่เดียวกัน เตียนก็ยังแปลกแยกจากสังคมอเมริกันที่ไม่เปิดกว้างต่อความแตกต่างหลากหลายทางเพศอีกด้วย

ความแปลกแยกของเตียนไม่เพียงเผยให้เห็นผ่านความแตกต่างทางเพศวิถีเท่านั้น แต่ยังเสนอผ่านความห่างเหินจากรากเหง้าวัฒนธรรมของบรรพบุรุษอีกด้วย ในด้านหนึ่ง แม้เตียนจะเกิดและเติบโตมาในครอบครัวของชาวเวียดนาม แต่เตียนแทบจะไม่สามารถสื่อสารภาษาเวียดนามในระดับลึกได้เลย ดังเช่นตอนที่ตัวละครแม่กล่าวถึงความปรารถนาของเธอว่า “I want us speak the same languages” (Ibid.: 3) เตียนทำหน้าที่นิ่งว่า แท้จริงแล้ว แม่ลูกไม่ได้กำลังพูดภาษาเดียวกันอยู่หรือ เตียนจึงตอบกลับลูกชายว่า “It’s not balanced! You speak mostly English, while I speak mostly Vietnamese.” (Ibid.: 3) ใบหน้าของเตียน ณ ขณะนั้นสะท้อนอารมณ์ที่เศร้าหมองและสภาพจิตใจของตัวละครที่รู้สึกผิดหวังว่า ตนอาจกำลังถอยห่างจากอัตลักษณ์ความเป็นเวียดนามของครอบครัว ในอีกด้านหนึ่ง แม้เตียนจะเกิดและเติบโตมาในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเปรียบเสมือนเป็นบ้านหลังแรก แต่เขากลับเผชิญกับสภาวะ

พลัดถิ่นในฐานะคนอเมริกันเชื้อสายเวียดนาม โดยนักเขียนนำเสนออคติทางชาติพันธุ์และชนชั้นที่เตียนประสบในสังคมอเมริกันผ่านพื้นที่ของโรงเรียน เตียนเป็นคนเก็บเนื้อเก็บตัว และแทบไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดๆ เตียนมีเพื่อนสนิทเพียงคนเดียวคือ แคลร์ (Claire) ซึ่งเขาไว้วางใจระบายเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตให้เธอฟัง เป็นที่น่าสังเกตว่า นักเขียนเลือกนำเสนอแคลร์ให้เป็นเด็กหญิงผิวสีผ่านการระบายสีเข้มบนผิวของเธอ ในขณะที่เมื่อนำเสนอคนอเมริกันโดยทั่วไป นักเขียนมักจะไม่ระบายสีทึบใดๆ ลงบนผิวกายของพวกเขา หากแต่เว้นว่างให้เป็นสีขาว อาจกล่าวได้ว่า การที่นักเขียนนำเสนอเด็กชายคนเวียดนามพลัดถิ่นควบคู่ไปกับเด็กหญิงผิวสีจึงช่วยสะท้อนให้เห็นการแบ่งเขาแบ่งเราในพื้นที่โรงเรียนอเมริกัน โดยเด็กนักเรียนผิวขาวสามารถใช้ชีวิตและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้เป็นปกติ แต่สำหรับลูกหลานของผู้อพยพนั้น พวกเขาอาจถูกตัดขาดออกจากพื้นที่สาธารณะซึ่งสงวนสิทธิ์ให้แก่เด็กอเมริกัน และต้องเกาะกลุ่มกันเองในฐานะคนชายขอบ นอกจากนั้น เตียนยังถูกจับจ้องเป็นพิเศษจากครูบาอาจารย์ โดยการจับจ้องดังกล่าวอยู่ในลักษณะของการจับผิดและไม่เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนผิวขาวเสียด้วยซ้ำ ภาพที่ปรากฏเช่นนี้จึงช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความยากลำบากและความโดดเดี่ยวของคนเวียดนามพลัดถิ่นรุ่นที่สอง แม้สหรัฐอเมริกาจะเปรียบเสมือนบ้านเกิด แต่พวกเขากลับมีสภาพไม่ต่างจากคนนอกของสังคมอเมริกัน อีกทั้งยังต้องเผชิญหน้ากับอคติทางชาติพันธุ์และชนชั้น เฉกเช่นเดียวกับคนพลัดถิ่นรุ่นที่หนึ่งซึ่งเผชิญหน้ากับสภาวะพลัดถิ่นนับตั้งแต่อยู่ในบ้านเกิดเรื่อยมาถึงดินแดนแห่งใหม่

ภาพที่ 3 การนำเสนอเคลร์ที่เป็นตัวละครเด็กผิวสีผ่านการระบายสีเข้มลงบนผิวกาย

ที่มา: Nguyen (2020: 150)

ขณะที่เตียนเลือกใช้เรื่องเล่าของเจ้าหญิงอัลเลอร่าเพื่อเผยอัตลักษณ์ทางเพศของตนที่ไม่สามารถเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา อีกทั้งสะท้อนให้เห็นแรงกดดันทางสังคมที่ทำให้อัตลักษณ์ของเควียร์ถูกกดทับและปิดบังซ่อนเร้น ดังเช่นที่อัลเลอร่าต้องปลอมตัวและสวมบทบาทเป็นผู้ชาย แม้ตอนจบของเทพนิยายจะนำเสนอภาพที่มีความสุข และเป็นเสมือนภาพฝันของเตียนที่สามารถเปิดเผยตัวตนพร้อมอยู่ร่วมกับชายที่เขารัก แต่ในโลกของความเป็นจริงนั้น เตียนยังคงอยู่ในสภาพจมปลักกับบาดแผลที่ตนไม่สามารถพูดได้ถึงความวิตกกังวลและภาวะ

ชิมเศร้าที่ปรากฏอยู่บนใบหน้าของเขาแทบจะตลอดเวลา ในขณะที่เดียวกัน เทพนิยายเรื่องนี้ยังไปรื้อฟื้นบาดแผลของผู้เป็นแม่ด้วยเช่นกัน เขียนเชื่อมโยงประสบการณ์บาดแผลของตนเองเข้ากับเรื่องราวของตัวละครเจ้าหญิงอัลเลอร่า เหตุการณ์ของอัลเลอร่าที่ต้องสูญเสียบ้านเกิดและอพยพขึ้นฝั่งมาทางทะเลไม่แตกต่างจากประสบการณ์ของเขียนในฐานะของผู้อพยพทางเรือ (boat people) ซึ่งโยกย้ายถิ่นฐานขึ้นฝั่งที่สหรัฐอเมริกา ตาเฒ่าแห่งท้องทะเลที่พยายามเพรียกหาเธอเปรียบเสมือนผีแห่งอดีตที่คอยตามหลอกหลอนผู้อพยพในปัจจุบัน “...You belong to the ocean. You came from the sea, and to the sea you shall return” (Ibid.: 104) รวมทั้งตอกย้ำบาดแผลของเธอยังคงอยู่ตักค้ำอยู่ในจิตใจ ความปรารถนาของเขียนไม่แตกต่างจากลูกชาย กล่าวคือ เธออยากขึ้นฝั่งและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในดินแดนแห่งใหม่เฉกเช่นเดียวกับอัลเลอร่า อย่างไรก็ตามก็ดีในตอนท้ายของเทพนิยาย เขียนกลับพบตัวเองดำดิ่งอยู่ท่ามกลางบาดแผลที่หาทางออกไม่ได้ ดังภาพวาดที่เขียนเอามือปิดปากร้องไห้สะอึกสะอื้นอยู่ท่ามกลางมหาสมุทรสีน้ำเงินมืดหม่นอันกว้างใหญ่ไพศาล “The space between two shores is the ocean... and being caught in between feels like drowning. And, really, what is the point of tears among so much salt water?” (Ibid.: 117) บาดแผลกับสภาวะพลัดถิ่นของเขียนได้รับการนำเสนอผ่านการจมน้ำอยู่กลางห้วงทะเลอันกว้างใหญ่ไพศาล แม้หยาดน้ำตาของเธอจะหลังไหลออกมามากเพียงใด แต่กลับถูกเจือจางไปกับน้ำทะเลในท้ายที่สุด ความโศกเศร้าจากการสูญเสียบ้านเกิดและต้องเริ่มต้นชีวิตใหม่อันแสนยากลำบากในสหรัฐอเมริกาของเขียนทำให้เธอตกอยู่ในสภาวะเงียบงันของบาดแผลที่เสมือนไร้ที่พึ่งพิงและไร้ทางออก ดังนั้นเทพนิยายเรื่องแรกจึงช่วยขบขันให้เราเห็นบาดแผลกับสภาวะไร้บ้านของตัวละครทั้งสองที่หมกมุ่นอยู่กับอารมณ์โศกเศร้าแปลกแยก และสูญเสีย ซึ่งเป็นผลมาจากความรู้สึกที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของทั้งสังคมอเมริกันและสังคมเวียดนาม

ภาพที่ 4 นักเขียนนำเสนอความจมปลักกับบาดแผลจากสงครามเวียดนามของตัวละครแม่ผ่านอุปสรรคการจมน้ำ

ที่มา: Nguyen (2020: 117)

เต๋มกำม (Tấm Cám): เรื่องเล่าการปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อบาดแผลของแม่

เต๋มกำม เปรียบเสมือนนิทานเด็กเรื่องซินเดอเรลล่าสำนวนเวียดนาม อีกทั้งยังเป็นนิทานพื้นบ้านซึ่งได้รับความนิยมและแพร่หลายมาอย่างช้านานในประเทศเวียดนาม โดยในนวนิยายภาพเรื่อง *The Magic Fish* ป้าของเหียนเป็นผู้เล่าเทพนิยายเรื่องนี้ให้แก่เหียนฟังขณะเธอเดินทางกลับไปเข้าร่วมงานศพของแม่ ณ ประเทศเวียดนาม เต๋มกำม เป็นเรื่องราวของสาวน้อยนามว่าเต๋มที่ต้อง

อาศัยอยู่กับแม่เลี้ยงและลูกเลี้ยงใจร้าย หลังจากพี่พ่อแม่ของเธอเสียชีวิตลง เธอถูกใช้งานจนเกินสวาทใช้และถูกจำกัดอิสรภาพ ชีวิตของเดิมไม่มีความสุข จวบจนวันหนึ่งปลาพิเศษปรากฏขึ้นมาในบ่อน้ำของบ้าน ปลาตัวนี้ผูกมิตรกับเดิมและคอยให้กำลังใจเธอจนเธอรู้สึกสุขใจขึ้นมา แม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงสังเกตเห็นว่า เหตุใดเดิมจึงมีความสุขอย่างผิดปกติวิสัย พวกเขาจึงสืบเสาะความจริงและลงมือฆ่าปลาพิเศษ จากนั้นก็นำปลาพิเศษมาทำเป็นอาหารให้เดิมรับประทาน เดิมเสียใจมากและฝังกระดูกปลาไว้ใต้ต้นไม้ใหญ่ อยู่มาวันหนึ่ง มีข่าวงานเลี้ยงของพ่อคำหนุ่มรูปงามป่าวประกาศไปทั่วเมือง แม่กับลูกเลี้ยงใจร้ายออกอุบายชวนเดิมไปงานเลี้ยง แต่เธอต้องแยกข้าวสารออกจากข้าวเปลือกกองใหญ่ให้เสร็จสิ้นเสียก่อนด้วยความช่วยเหลือจากนกและวิญญาณปลาพิเศษ พวกมันเสกให้ข้าวเปลือกและข้าวสารแยกออกจากกัน ทำให้เดิมสามารถไปงานเลี้ยง พบรักกับพ่อคำ และย้ายออกจากบ้านหลังดังกล่าวในท้ายที่สุด อย่างไรก็ตาม เดิมเดินทางกลับมาสักการะกระดูกของพ่อในวันครบรอบวันตาย ณ บ้านหลังเดิม แม่เลี้ยงใจร้ายลอบฆ่าเธอด้วยความอิจฉาริษยาและฝังกระดูกของเธอไว้ใต้ต้นไม้ใหญ่ แต่ด้วยบทเรียนจากปลาพิเศษ เดิมเผชิญหน้าและขุดตัวเองขึ้นมาจากความตาย เดิมออกอุบายให้ลูกเลี้ยงลงไปในห้องและหมักเธอเป็นปลาร้า จากนั้นจึงส่งปลาร้านี้ให้แม่เลี้ยง แม่เลี้ยงเห็นดังนั้นจึงตกตะลึงและตรอมใจตาย เนื่องจากรับไม่ได้ที่ลูกสาวของตนเสียชีวิต

เทพนิยายเรื่อง *เดิมกำม* ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของนวนิยายภาพเรื่องนี้ เนื่องจากตัวละครแม่เข้าสู่กระบวนการรับรู้และปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อบาดแผล ขณะที่เขียนเดินทางกลับเวียดนาม เธอยังคงจมปลักอยู่กับสภาวะความเจ็บปวดและเผชิญกับวิกฤตอัตลักษณ์ขั้นรุนแรง ดังที่เธอกล่าวกับป้าทั้งน้ำตาว่า “My Vietnamese is weakening, everyday. I’m changing. My past and present selves speak two different languages. It feels like I died on that boat. And I’m still stuck in the middle of the ocean.” (Ibid.: 176) เขียนรู้สึกว่ ตนเองยังคงลอยลอยท่ามกลางมหาสมุทร เธอไม่สามารถมีจุดจบอันสวยงามเหมือนเจ้าหญิงอัลเลอร่า หากแต่ต้องทนรับชะตากรรมเหมือนกับ

ตัวละครเต็มในช่วงต้นของเทพนิยายเรื่องที่สอง ดังนั้นการก้าวข้ามบาดแผลและมุ่งไปข้างหน้าสำหรับเหียนจึงเป็นเรื่องที่แทบเป็นไปได้เลย อย่างไรก็ตาม บ้าซึ่งเป็นผู้เล่าเทพนิยายเรื่องที่สองได้เสนอแนวทางการปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อบาดแผล ดังที่เธอกล่าวว่า “They’re only stories. They’ll change when they need to.” (Ibid.: 147) ตอนจบของเรื่องเล่าสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอ เฉากเช่นตัวละครเต็มที่ต้องทนทุกข์จากบาดแผล เธอตกอยู่ในสถานะลูกกำพร้าไม่เป็นส่วนหนึ่งของบ้าน มีหน้าซำยังถูกจับจองและโดนรังแกจากสังคมที่เธออาศัยอยู่ เฉากเช่นเดียวกับประสบการณ์ของผู้อพยพชาวเวียดนามใต้ที่อยู่ในสภาวะกึ่งเร่ร่อน โดนดูถูกเหยียดหยาม และถูกแบ่งแยกชนชั้นตั้งแต่อยู่ในบ้านเกิดจบจนถึงในประเทศปลายทาง เรื่องราวของเต็มพัวพันกับความตายหลายต่อหลายครั้ง แต่เธอเลือก “unbury the bones” (Ibid.: 152) เต็มเผชิญหน้ากับบาดแผล ปลุกตัวเองออกจากเงาถ้ำแห่งความตาย และปรับเปลี่ยนจุดจบของเรื่องด้วยตนเองในท้ายที่สุด เรื่องราวของเต็มได้ปรับเปลี่ยนมุมมองบาดแผลของตัวละคร แม้ว่า เธอสามารถเยียวยาบาดแผลจากการรับรู้อดีตอันแสนปวดร้าว แม้ความตายจะเป็นสภาวะที่หยุดนิ่งและเฉื่อยชา แต่บุคคลสามารถเรียนรู้ที่จะดำรงและให้ความสำคัญกับบาดแผลนั้น เพื่อขับเคลื่อนตนเองไปข้างหน้าจากฐานคิดที่ไม่ละเลยหรือทิ้งความเจ็บปวดไว้ข้างหลัง ดังชื่อของหนังสือนวนิยาย *The Magic Fish* เล่มนี้ซึ่งตั้งชื่อตามตัวละครปลาพิเศษในเทพนิยายเรื่องเต็มกำม แม้ปลาตัวดังกล่าวจะถูกฆ่า แต่มันยังคงใช้พลังจากความตายของตัวเองช่วยเหลือและปลุกเร้าให้เต็มปรับเปลี่ยนตอนจบในเรื่องเล่าของตนเอง ในแง่นี้ความตายจึงอาจมิใช่จุดจบ แต่เป็นจุดเริ่มต้นให้เราเกิดใหม่ได้เสมอจากความผูกพันและอารมณ์ซึมเศร้าจมปลักของบาดแผล

ภาพที่ 5 เติมลงมือขุดเถ้ากระดูกของปลาวิเศษ

ที่มา: Nguyen (2020: 152)

แม้ตัวละคร เครื่องแต่งกาย รวมไปถึงฉากในเทพนิยายเรื่อง *เติ่มกำม* จะอยู่ในรูปแบบของเวียดนามแทบทั้งสิ้น แต่ภาพที่สะท้อนส่วนใหญ่กลับเป็น ประสบการณ์ของเด็กที่ประสบในสังคมโรงเรียนอเมริกัน ผู้เขียนตีความว่า เมื่อ เขียนได้รับฟังเทพนิยายเรื่อง *เติ่มกำม* จากป้า พร้อมทั้งผนวกเทพนิยายเรื่อง ก่อนหน้าที่ลูกชายพยายามใช้เพื่อบอกเล่าเพศวิถีเข้าด้วยกัน ทำให้เขียนมองเห็น การจับจ้องจากสายตาของคนอเมริกันที่แม่กับลูกต้องเผชิญร่วมกัน โดยเขียนกับ เด็กต่างมีสถานะเหมือนลูกกำพร้า พวกเขาไม่มีบ้านหลังเดิมให้พึ่งพิง และยัง รู้สึกแปลกแยกจากบ้านหลังใหม่ที่พวกเขาอาศัยอยู่ แม้จะเป็นสมาชิกของบ้าน

แต่สถานะของคนพลัดถิ่นถูกจัดอยู่เป็นชนชายขอบ ซึ่งมักถูกจับจ้อง จับผิด และจำกัดอิสรภาพ เนื่องจากการอพยพย้ายถิ่นฐานสร้างความวิตกกังวลทางเศรษฐกิจและสังคมให้ประชาชนพื้นถิ่น ไม่ว่าจะเป็นความกลัวที่คนอพยพจะมาแย่งแย่งงาน หรือเกรงว่าคนเหล่านี้จะก่ออาชญากรรมภายในประเทศและเป็นภัยแก่ความมั่นคงของชาติ ส่งผลให้แม่เหียนจะพยายามเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมอเมริกันมากเพียงไร แต่เธอกลับไม่สามารถรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ เพราะสังคมอเมริกันยังมีภาพจำและอคติต่อกลุ่มคนเหล่านี้ เหียนใช้ฐานคิดจากประสบการณ์ของผู้อพยพดังกล่าวในการเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์ที่ลูกชายซึ่งเป็นเกย์ต้องเผชิญในสังคมอเมริกัน ดังเช่นเมื่อกล่าวถึงตัวละครแม่กับลูกเลี้ยงในเรื่องเต็มกำมแม่กับลูกเลี้ยงนี้จะกลายเป็นภาพสะท้อนไปยังคุณครูกับบาทหลวงในโรงเรียนของเตียนในสหรัฐอเมริกา พวกเขาคอยจับผิดเพศวิถีของเตียน โดยคุณครูจับผิดที่เตียนแอบมีใจให้จูเลียน และส่งตัวเตียนไปพูดคุยกับบาทหลวงเพื่อหวังจะเปลี่ยนแปลงเขากลับสู่บรรทัดฐานเดิมของสังคม บาทหลวงพยายามอธิบายให้เห็นถึงความเลวร้ายอันเนื่องมาจากการเป็นเกย์ “All the parents I’ve counseled describe the heartbreak of their children coming out the same way. It always feels like a death in a family” (Ibid.: 172) สังคมอเมริกันในสมัยนั้นไม่ได้เปิดกว้างต่อกลุ่ม LGBTQ อีกทั้งสถาบันทางศาสนายังกดทับอัตลักษณ์ข้างต้นอีกด้วย มุมมองดังกล่าวจึงพยายามหล่อหลอมให้เตียนเชื่อว่าการมีเพศวิถีแบบควียร์อาจนำไปสู่ความสูญสิ้นของสถาบันครอบครัว รวมถึงเตียนเองยังต้องทนกับหน้าแบกรับสภาพเช่นนี้ไปตลอด รวากับว่าเขาไม่สามารถหลุดพ้นจากบาดแผลและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงตอนจบของเทพนิยายได้เลย เฉกเช่นความเชื่อของตัวละครเต็มกับแม่ผู้อพยพในช่วงแรกของเทพนิยาย

ภาพที่ 6 เตียนถูกจับจ้องจากคุณครูประจำชั้นและบาทหลวง

ที่มา: Nguyen (2020: 171)

นางเงือกน้อย (*The Little Mermaid*): เรื่องเล่าการแสวงหา “บ้าน” ของแม่กับลูกชายเคเวียร์

หลังจากแม่รับรู้และปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อบาดแผลผ่านเรื่องเล่า *เต๋มก้าม* ในประเทศเวียดนามแล้ว เธอก็เดินทางกลับสหรัฐอเมริกา และลงมือเล่าเทพนิยายเรื่องสุดท้ายให้แก่ลูกชายฟัง นั่นคือเรื่อง *The Little Mermaid* ภายหลังจากที่เขียนเดินทางไปเข้าพบคุณครูและบาทหลวงที่โรงเรียนเพื่อรับฟังคำบอกกล่าวถึงเพศวิถีของลูกชาย โดยในตอนท้ายหนังสือ นักเขียนได้บอกเล่าแรงบันดาลใจในการดัดแปลงเทพนิยายเรื่องนางเงือกน้อยเอาไว้ว่า “I’ve always

thought of *The Little Mermaid* as a story about immigration” (Ibid.: 238) ในนวนิยายภาพเล่มนี้ นางเงือกน้อยอาจมิใช้โรมานซ์พาฝันที่ชวนหวนคิดถึงความรักอันหอมหวาน หากแต่เป็นภาพสะท้อนเรื่องราวความยากลำบากของเหยียนในฐานะผู้อพยพ “...a woman who wanted to escape to another world and manages to make it there at the cost of her ability to communicate” (Ibid.: 236) นางเงือกน้อยและเหยียนต่างอพยพโดยมีจุดเริ่มต้นมาจากน้ำซึ่งเป็นบ้านหลังเก่าอันแสนคุ้นเคย แล้วขึ้นฝั่งในสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นบ้านหลังใหม่ นางเงือกมีสภาพไร้เสียง เหยียนเองก็ประสบเหตุการณ์แบบนี้เช่นเดียวกัน ทั้งไร้เสียงในแง่ของอุปสรรคด้านภาษาอังกฤษซึ่งเธอต้องมาเรียนรู้ใหม่อีกทั้งยังไร้เสียงในฐานะคนชายขอบของสังคม เนื่องจากเธอเป็นชาวอพยพรุ่นที่หนึ่ง สังคมอเมริกันเองก็ยังไม่เปิดกว้างต่อคนกลุ่มนี้ และมักถูกจับจ้องด้วยสายตาที่มีอคติ การพลัดพรากจากบ้านในสภาพไร้เสียงนี้ก็สะท้อนไปที่ตัวละครลูกชายอย่างเตียน ซึ่งไม่เพียงประสบกับอคติทางชาติพันธุ์และชนชั้นทั้งในสังคมอเมริกันในฐานะคนอเมริกันเชื้อสายเวียดนาม แต่เขายังถูกจ้องจับผิด เนื่องจากมีเพศวิถีที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานความปกติที่สังคมคาดหวังไว้ เตียนไม่สามารถเปิดเผยตัวตน เนื่องจากสังคมรอบข้างยังไม่รับฟังหรือไม่ยอมรับในวงกว้างอย่างไรก็ดี นางเงือกน้อยเป็นตัวแทนของการปรับเปลี่ยนตัวตนจากเรียนรู้บาดแผลของผู้พลัดถิ่น เธอเลือกที่จะว่ายออกมาจากท้องน้ำมหาสมุทรและขึ้นฝั่งด้วยตนเอง นางเงือกน้อยสู้เดินด้วยขาทั้งสองข้าง แม้จะไม่คุ้นเคยและต้องพบเจออุปสรรคมากมายก็ตาม นี่คือการละครแม่ซึ่งกำลังนำเสนออัตลักษณ์ใหม่ เหยียนรับรู้ว่บาดแผลของตนสามารถเยียวยาได้ เธอลุกขึ้นมาจากสภาวะดำดิ่งจมปลักแล้วขึ้นฝั่งเพื่อที่จะกำหนดจุดหมายปลายทางของเรื่องเล่า

ภาพที่ 7 เขียนปรับเปลี่ยนตอนจบของเทพนิยายเรื่อง นางเงือกน้อย

ที่มา: Nguyen (2020: 227)

The Little Mermaid ยังสะท้อนให้เห็นกระบวนการปรับเปลี่ยนความหมายของบ้านใหม่ โดยเอื้อให้อัตลักษณ์พลัดถิ่นที่มีความแตกต่างหลากหลายของแม่กับลูกชายสามารถดำรงอยู่ร่วมกัน โดยเขียนสร้างความอบอุ่นให้แก่บ้านหลังใหม่ผ่านฐานคิดที่ไม่ปฏิเสธหรือละเลยความเป็นอื่น ตอนจบของเทพนิยายนางเงือกน้อยในฉบับที่หลากหลายคนมักรู้จักคือ นางเงือกสามารถพิชิตใจของเจ้าชาย จากนั้นจึงกลับมามีเสียงอันไพเราะอีกครั้งและครองรักกับเจ้าชายอย่างมีความสุข แต่ตัวละครแม่ได้แปลงเรื่องเล่าดังกล่าว โดยกำหนดบทสรุปของเรื่องเอาไว้ว่า นางเงือกมีอาจพิชิตใจชายหนุ่มรูปงามได้ อีกทั้งยังคงอยู่ในสภาพไร้เสียงดังเดิม อย่างไรก็ตาม เธอก็ดี เธอกลับพบรักกับตัวละครหญิงอีกคนภายในเรื่องและ

อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข สุดท้ายแล้ว แม่ไม่เพียงทำความเข้าใจและเรียนรู้ บาดแผลของลูกชายที่แปลกแยกจากสังคมผ่านอารมณ์ความรู้สึกของบาดแผล ซึ่งคนพลัดถิ่นสองรุ่นต้องเผชิญอยู่กับสภาวะไร้บ้านแทบตลอดเวลา แต่แม่ยังเปิดรับความเป็นอื่นที่เชื่อมโยงคนชายขอบสองกลุ่มนี้เข้าไว้ด้วยกัน แม่ทำให้ลูกชาย เห็นว่า บุคคลสามารถมีบทบาทในการกำหนดความหมายและปรับเปลี่ยนตอนจบ ของเรื่องเล่าของตนเองได้เสมอ แม่ยอมรับเพศวิถีของลูกชายและปรับเปลี่ยน ความหมายของบ้านที่ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามชนบดั้งเดิม นี่จึงบ้านของกลุ่ม คนชายขอบที่สร้างขึ้นมาจากการตระหนักถึงบาดแผลกับสภาวะพลัดถิ่นที่ ตัวละครแบ่งปันร่วมกัน และขับเคลื่อนไปข้างหน้าจากฐานคิดที่ไม่ละทิ้งบาดแผล ไว้ข้างหลัง

ในตอนท้ายของเรื่อง แม่แม่จะเป็นผู้เล่าเรื่อง *The Little Mermaid* ฉบับดัดแปลงเองทั้งหมด เพื่อแสดงการยอมรับในเพศวิถีแบบควีร์ของลูกชาย ในขณะที่เตียนเป็นเพียงผู้ฟังโดยแทบจะไม่มีบทสนทนาใดๆ กับแม่ระหว่างการ เล่าเรื่อง อย่างไรก็ตาม เรื่องเล่าดังกล่าวเปิดโอกาสให้เตียนได้เรียนรู้บาดแผลของ แม่ในฐานะผู้อพยพจากสงครามเวียดนามผ่านรูปแบบหลังความทรงจำด้วยเช่น กัน การเรียนรู้ดังกล่าวมิได้กระทำการทำความเข้าใจภาษาหรือเรื่องเล่า เทพนิยายที่แม่เปล่งเสียงออกมาเพียงอย่างเดียว แต่ผ่านการสัมผัสความเจ็บ และความรู้สึกอันท่วมท้นที่ปกคลุมบรรยากาศทั่วทุกขณะของการเล่าเรื่อง โดย เตียนปะติดปะต่อประสบการณ์ในเทพนิยายกับสิ่งที่ตนพบเห็นมาตลอดจากการ ใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับแม่ (Le Espiritu, 2014) อาทิ การสังเกตความโศกเศร้า ของแม่อันสืบเนื่องมาจากการพลัดพรากจากครอบครัวในเวียดนาม ความยาก ลำบากของแม่ที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว และต้องทำงาน เป็นชนชั้นแรงงาน ตลอดจนใบหน้าอันหม่นหมองของแม่จากการพยายามปรับตัว และการใช้ชีวิตในสังคมอเมริกัน เจกเช่นนางเงือกน้อยที่ต้องเริ่มหัดเดินหัดพูด ใหม่จากศูนย์ในดินแดนแห่งใหม่เพื่อใช้ชีวิตรอดอยู่บนโลกของมนุษย์ กระบวนการ ดังกล่าวเปิดโอกาสให้เตียนได้สัมผัสน้ำหนัและความเข้มข้นของบาดแผล อันมี ผลสืบเนื่องมาจากสงครามเวียดนามที่ยังคงส่งผลกระทบเรื่อยมาถึงปัจจุบัน

นอกจากนั้น เตียนยังผนวกและเทียบเคียงประสบการณ์ของตนกับแม่ผ่านตัวละครนางเงือกน้อย โดยเตียนแบ่งปันอารมณ์ความรู้สึกร่วมกันกับแม่ในฐานะเครือญาตินามพลัดถิ่น นางเงือกเปรียบดั่งสิ่งมีชีวิตครึ่งคนครึ่งสัตว์ แม้จะมีบางส่วนนับว่าเป็นมนุษย์ แต่ก็มีสภาพแปลกปลอมบางอย่าง ซึ่งทำให้ตนต้องถูกขับออกจากสังคมและอยู่ในสถานะกึ่งเร่ร่อน พร้อมทั้งถูกมองด้วยสายตาแห่งอคติและการแบ่งเขาแบ่งเรา เฉกเช่นเตียนที่แม้จะมีสหรัฐอเมริกาเป็นบ้านเกิด แต่ด้วยสถานะทางสังคมของ “คนพลัดถิ่น” ตลอดจนการมีเพศวิถีแบบเครือญาติที่สังคมอเมริกันมองว่าผิดแปลก ส่งผลทำให้เตียนไม่ถูกนับเป็นสมาชิกของบ้านหลังนี้ และถูกผลักให้เป็นคนนอก ดังนั้นเทพนิยายเรื่องนางเงือกน้อยจึงเสมือนเป็นตัวกลางอันช่วยให้เตียนสามารถทาบตามบาดแผลในอดีตของแม่เข้ากับสภาวะความไร้บ้านของตนที่ประสบในสังคมอเมริกันและถูกกดทับในหลากหลายมิติ

แม้ภาพที่แม่กับลูกกอดกันภายใต้ชายคาบ้านด้วยความอบอุ่นและหลังน้ำตาแห่งความสุขในหน้ากระดาษแผ่นสุดท้ายของเรื่องอาจเป็นสิ่งที่เราพบเห็นได้ทั่วไปในวรรณกรรมหรือสื่อภาพยนตร์ แต่การได้มาซึ่งความสุขนี้ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายดายเลยสักนิด หากแต่ต้องอาศัยการเรียนรู้บาดแผลอันปวดร้าวซึ่งกันและกันของตัวละครที่ยากต่อการบอกเล่าหรืออธิบายอย่างตรงไปตรงมา นอกจากนี้นวนิยายภาพเล่มนี้ยังกำลังนำเสนอให้เราเห็นว่า แท้จริงแล้วความสุขอาจไม่ได้แยกขาดออกจากความทุกข์เสมอไป บาดแผลมิได้มีเพียงมิติด้านลบซึ่งจุดรั้งบุคคลมิสามารถก้าวเดินต่อหรือใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข อย่างไรก็ตาม การทำความเข้าใจ ยอมรับ และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมบาดแผลก็สามารถนำไปสู่การเยียวยา เฉกเช่นอารมณ์ความสุขของเหียนกับเตียนในตอนท้ายของเรื่องนี้ที่สร้างขึ้นมาจากบาดแผลอันเต็มไปด้วยความทุกข์ แต่กลับร้อยรัดเกาะเกี่ยวความสัมพันธ์ของแม่ลูกคู่นี้ไว้อย่างเหนียวแน่น นอกจากนี้ การแสวงหา “บ้าน” ในตอนจบยังสอดคล้องไปกับแนวคิดการประกอบสร้างบ้านของ แอน-มารีย์ ฟอ์เทียร์ (Anne-Marie Fortier) ที่เธอกล่าวไว้ว่า “homing desire is not only about leaving the originary home behind, fixing it into a distance past, and seeking hominess elsewhere. It can also be part of returning ‘home’ to remember

it differently.” (Fortier, 2003: 130) ข้อความดังกล่าวเผยให้เห็นว่า แม้นวนิยายภาพนำเสนอตัวละครแม่กับลูกชายเคียร์ที่ตกอยู่ในบาดแผลกับความ “ไร้บ้าน” แทบทั้งเรื่อง แต่การเรียนรู้และตระหนักว่าต่างฝ่ายต่างตกอยู่ในห่วงอาภรณ์ด้านลบ และกำลังแสวงหาพื้นที่ที่ตนจะรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งอย่างแท้จริง สิ่งนั้นก็สามารถกลายเป็นพลังสร้างสรรค์ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนบาดแผลอันขมขื่นให้กลายเป็นสายใยความผูกพันของคนสองคน ทั้งคู่ต่างพร้อมที่จะสร้างบ้านหลังใหม่อันอบอุ่นขึ้นภายใต้เงื่อนไขของความไร้บ้านเดิม โดยบ้านหลังดังกล่าวไม่เพียงช่วยเยียวยา แต่ยังสร้างความเห็นอกเห็นใจ มอบความหวังในการดำเนินชีวิต รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่เอื้อให้อัตลักษณ์พลัดถิ่นที่มีความแตกต่างหลากหลายสามารถดำรงอยู่ร่วมกันอีกด้วย

ภาพที่ 8 เขียนกับเตียนในตอนจบของเรื่อง

ที่มา: Nguyen (2020: 229)

นอกจากนั้น เทพนิยายเรื่อง *The Little Mermaid* ยังสะท้อนกระบวนการสร้างอัตลักษณ์แบบผสมผสาน (hybrid) ของตัวละคร โดยนักเขียนวาดภาพตัวละครนางเงือกให้สวมใส่ชุดแบบเวียดนามควบคู่ไปกับฉากและตัวละครตัวอื่นๆ ที่สะท้อนความเป็นตะวันตก แทนที่จะเป็นตะวันตกหรือเวียดนามแบบเดี่ยวเฉกเช่นในนวนิยายสองเรื่องก่อนหน้า ตัวละครเหียนและเตียนประกอบสร้างตัวตนขึ้นจากวัฒนธรรมของทั้งสองพื้นที่ โดยการสร้างอัตลักษณ์ใหม่เช่นนี้ผ่านขั้นตอนที่อาศัยการปรับเปลี่ยนมุมมองต่อประสบการณ์บาดแผลตั้งแต่เรื่องเล่าเรื่องที่หนึ่งจนมาถึงเรื่องเล่าเรื่องสุดท้าย เพื่อชี้ให้เห็นว่า อัตลักษณ์เป็นเรื่องเล่าที่ไม่ตายตัวและสามารถปรับเปลี่ยนสิ้นไหวได้เสมอ ตัวละครทั้งสองจึงไม่ได้รู้สึกว่กำลังสูญเสียรากเหง้าหรือตัวตนดั้งเดิมดังที่ปรากฏในตอนต้นเรื่อง แต่ท้ายที่สุดทั้งคู่สามารถเยียวยา พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนมุมมองและสร้างอัตลักษณ์ผสมผสานที่มีความพิเศษและซับซ้อน อันเผยให้เห็นว่า ทั้งเหียนและเตียนต่างเป็นผลผลิตของทั้งสังคมเวียดนามกับสังคมอเมริกัน

บทสรุป: การแสวงหา “บ้าน” ผ่านสายสัมพันธ์จากบาดแผลของแม่กับลูกชายเควียร์

The Magic Fish สะท้อนให้เห็นการเรียนรู้บาดแผลกับการแสวงหา “บ้าน” ของแม่ผู้อพยพจากสงครามเวียดนามและลูกชายเควียร์พลัดถิ่นในสหรัฐอเมริกา นวนิยายภาพนำเสนอกระบวนการจัดการกับบาดแผลผ่านเทพนิยายทั้งสิ้นสามเรื่อง โดยเทพนิยายเรื่องแรกเผยให้เห็นบาดแผลกับสภาวะไร้บ้านของตัวละครแม่กับลูกชายเควียร์ เทพนิยายเรื่องถัดมาชี้ให้เห็นกระบวนการปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อบาดแผลของตัวละครแม่ ในขณะที่เทพนิยายเรื่องสุดท้ายสะท้อนการแสวงหาบ้านของตัวละคร ในด้านหนึ่ง “บ้าน” หลังดังกล่าวสะท้อนให้เห็นกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์พลัดถิ่นของแม่กับลูกชายเควียร์ ผ่านทางเรื่องเล่าแนวแฟนตาซีที่เอื้อให้มีการสร้างอัตลักษณ์พลัดถิ่นแบบผสมผสาน ทั้งความเป็นเวียดนามกับความเป็นอเมริกันที่มีความเลื่อนไหวและมิหยุดนิ่งตายตัว ในอีกด้านหนึ่ง การแสวงหาบ้านดังกล่าวก็สร้างผ่านมิติของ

บาดแผลอันประกอบไปด้วยอารมณ์ด้านลบ ซึ่งเป็นสายใยที่เกาะเกี่ยวและเชื่อมรัดความสัมพันธ์ของแม่กับลูกชายเข้าไว้ด้วยกัน นอกจากนั้น การเรียนรู้และยอมรับบาดแผลซึ่งกันและกันยังเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญในการสร้างบ้านอันเป็นพื้นที่ของการเยียวยาและเอื้อให้อัตลักษณ์พลัดถิ่นที่มีความแตกต่างหลากหลายสามารถดำรงอยู่ร่วมกัน โดยบ้านดังกล่าวไม่เพียงประสานเชื่อมโยงบาดแผลและความทรงจำของคนรุ่นก่อนเข้ากับชีวิตในปัจจุบันของคนรุ่นหลัง เพื่อมอบความหวังในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคตร่วมกัน หากแต่ยังเปิดโอกาสให้อัตลักษณ์เคเวียร์ของลูกชายเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและชุมชนคนเวียดนามพลัดถิ่นอีกด้วย

อภิปรายผลการศึกษา

แต่เดิมการศึกษาวิจัยวรรณกรรมเวียดนามพลัดถิ่นทั้งในแวดวงวิชาการไทยและทั้งในต่างประเทศมักมุ่งเน้นความสนใจไปยังประเด็นเกี่ยวกับสงครามเวียดนามอันเป็นเหตุการณ์สำคัญสำหรับกลุ่มคนเวียดนามใต้ อีกทั้งวรรณกรรมเวียดนามพลัดถิ่นจำนวนมากก็มุ่งเน้นพรรณนาประสบการณ์ของตัวละครที่สังคมเรียกว่า “ชายจริง” และ “หญิงแท้” หากแต่เราแทบไม่เคยเห็นตัวละครที่เป็นผู้มีความแตกต่างหลากหลายเชิงเพศวิถีในวรรณกรรมก่อนหน้านี้เลย อย่างไรก็ตามในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา นักเขียนเคเวียร์เวียดนามพลัดถิ่นก็เริ่มปรากฏ และค่อยๆ ก่อตัวขึ้นในสายธารของวรรณกรรมเวียดนามพลัดถิ่น นักเขียนกลุ่มดังกล่าวมิได้ปฏิเสธความสำคัญของสงครามเวียดนามที่ยังคงเป็นบาดแผลที่ไหลเวียนอยู่ภายในครอบครัว ดังเช่นการนำเสนอประสบการณ์ของแม่ผู้อพยพในต้วบทคัดสรร หากแต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการรังสรรค์ผลงานเพื่อชี้ให้เห็นความหลากหลายของอัตลักษณ์เคเวียร์ในชุมชนคนเวียดนามพลัดถิ่น ดังเช่นการนำเสนอประสบการณ์ของลูกชายเคเวียร์ การนำเสนอดังกล่าวจึงช่วยเผยให้เห็นว่า การศึกษาวรรณกรรมเวียดนามพลัดถิ่นอาจไม่ได้มีเพียงเรื่องการโยกย้ายถิ่นฐาน อคติทางชาติพันธุ์ การกดทับเชิงชนชั้น หรือความห่างเหินจากรากเหง้าทางวัฒนธรรมเท่านั้น หากแต่ตัวตนของผู้พลัดถิ่นนั้นมีความซับซ้อนไปถึงเรื่อง

ของเพศวิถีที่อาจถูกหยิบยกมาวิจัยไม่มากนักในการศึกษาในอดีต บทความวิชาการชิ้นนี้จึงอาจเป็นหนึ่งในผลงานที่ช่วยเพียรกรังให้แวดวงวิชาการไทยที่กำลังศึกษาวรรณกรรมเวียดนามพลัดถิ่นได้หันกลับมาทบทวนและมองเห็นความแตกต่างหลากหลายของผู้คนในชุมชน ตลอดจนขยายกรอบการศึกษาวรรณกรรมเวียดนามพลัดถิ่นที่ไม่หยุดอยู่แค่เรื่องสงครามเวียดนามหรือประเด็นเกี่ยวกับชาติพันธุ์ หากแต่ยังสอดรับไปกับพลวัตและการเปลี่ยนแปลงในชุมชนเวียดนามพลัดถิ่นในปัจจุบันที่ปรับเปลี่ยนบริบทไปจากศตวรรษก่อนหน้า

นอกจากนั้น แต่เดิมเควีร์ศึกษาในโลกตะวันตกนั้นมักมุ่งเน้นความสนใจไปยังการตั้งคำถามและการรื้อสร้างบรรทัดฐานความปกติทางเพศเป็นหลัก อีกทั้งการศึกษาวิจัยเควีร์อาจต้องการสร้างการมองเห็นและภาพลักษณ์เชิงบวกให้แก่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ อย่างไรก็ตาม แนวทางการศึกษาวิจัยข้างต้นอาจมีข้อจำกัดบางประการ เนื่องจากการให้อภิสิทธิ์แก่เควีร์บางกลุ่ม โดยเฉพาะเควีร์ผิวขาวชนชั้นกลาง รวมทั้งละเลยหรือเพิกเฉยประสบการณ์ของเควีร์ชายขอบ อาทิ เควีร์กลุ่มชาติพันธุ์ เควีร์ชนชั้นล่าง เควีร์ผู้พิการ เป็นต้น ดังนั้น การศึกษาวรรณกรรมเควีร์พลัดถิ่นจึงเป็นการสะท้อนความแตกต่างหลากหลายของอัตลักษณ์เควีร์ที่การศึกษาในอดีตอาจยังมิสามารถเติมเต็มหรือยังมองไม่เห็น นอกจากนี้ ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่า การศึกษาประเด็นเควีร์ในสังคมไทยอาจมีความคล้อยคลึงและได้รับอิทธิพลจากโลกตะวันตกค่อนข้างสูง นับตั้งแต่แวดวงวิชาการไทยที่เน้นเปิดโปงอคติและการกดทับเชิงเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน ตลอดจนการเรียกร้องสิทธิของกลุ่ม LGBTQ ซึ่งเน้นการเมืองเรื่องการมองเห็นและความก้าวหน้า ดังเช่นภาพที่ปรากฏส่วนใหญ่ในหนังสือสาธารณะมักเป็นภาพของเควีร์ชนชั้นกลางในเมืองใหญ่ที่ประสบความสำเร็จด้านความรัก และสามารถเฉลิมฉลองพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม หากแต่เราแทบมองไม่เห็นกลุ่มเควีร์ชายขอบอื่นในสังคมไทยที่อาจไม่สามารถเข้าถึงความสุขและความยินดีปรีดาข้างต้นได้โดยง่าย ดังนั้น แม้ผู้เขียนจะศึกษาวรรณกรรมของนักเขียนเควีร์เวียดนามพลัดถิ่นในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ในขณะเดียวกัน ผู้เขียนก็เชื่อมั่นว่า การศึกษาข้างต้นจะเป็นแนวทางตัวอย่างซึ่ง

สามารถประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์วิจัยเควียร์พลัดถิ่นหรือเควียร์ชาติพันธุ์ในประเทศไทย เพื่อช่วยเผยให้เห็นตัวตนของผู้มีความแตกต่างหลากหลายทางเพศ บางกลุ่มที่สังคมไทยอาจเคยมองข้ามหรือแทบไม่ให้ความสนใจในช่วงเวลาก่อนหน้านี้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

จิรวุฒิ กิจการุณ (2565), *เรื่องเล่าบาดแผลสงครามเวียดนามของนักเขียนเวียดนามพลัดถิ่น*, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Bacchilega, C. and Greenhill, P. (2022), "Fairy-Tale Reanimation Wanted for Better Futures", in *Imagining the Impossible: International Journal for the Fantastic in Contemporary Media*, 1(1): 1-23.
- Caruth, C. (1995), *Trauma: Explorations in Memory*, Baltimore & London: The Johns Hopkins University Press.
- _____. (1996), *Unclaimed Experience: Trauma, Narrative, and History*, Baltimore & London: The Johns Hopkins University Press.
- Cho, G. (2008), *Haunting the Korean Diaspora: Shame, Secrecy, and the Forgotten War*, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Fortier, A. (2003), "Making Home: Queer Migrations and Motions of Attachment", in Ahmed, S. et al. (eds.), *Uprootings/Regroundings: Questions of Home and Migration*, New York: Berg.
- Herek, G. (1991), "Stigma, Prejudice, and Violence against Lesbians and Gay Men", in Gonsiorek, J. and Weinrich, J. (eds.), *Homosexuality: Research Implications for Public Policy*, Newbury Park: Sage.
- Hirsch, M. (2012), *The Generation of Postmemory: Writing and Visual Culture after the Holocaust*, New York: Columbia University Press.
- Le Espiritu, Y. (2014), *Body Counts: The Vietnam War and Militarized Refugees*, Oakland: University of California Press.
- Le, M. (2022), *To Love You as You Are: Vietnamese American Literature Written for Youth through The Magic Fish and Green Lantern: Legacy*, unpublished Master thesis in American Studies, California State University.
- Licuanan, B. (2010), *The Psychological Impact of the Boat Experience on Vietnamese Refugees*, unpublished Doctoral dissertation, University of Oklahoma.

- Nguyen, T. (2020), *The Magic Fish*, New York: Random House Graphic.
- Tannert-Smith, B. (2023), "And Now This Story Is Ours: Fairy Tale and Collage in Trung Le Nguyen's *The Magic Fish*", in *Bookbird: A Journal of International Children's Literature*, 61(1): 22-29.

สื่อออนไลน์

- Batalova, J. (2023), "Vietnamese Immigrants in the United States", retrieved 6 November 2024 from <https://www.migrationpolicy.org/article/vietnamese-immigrants-united-states>
- Consular Department, Ministry of Foreign Affairs of Viet Nam (2012), "Review of Vietnamese Migration Abroad", retrieved 6 November 2024 from https://vietnam.iom.int/sites/g/files/tmzbd11396/files/documents/Review_Vietnamese_Migration_Abroad_2012_4.pdf